

Z RAZŠIRJENE PLENARNE SEJE OKRAJNEGA SVETA SVOBOD IN PROSVETNIH DRUŠTEV

Vloga in mesto množične kulture

V Koprju so se zbrali v torek, 26. februarja v dvorani občinskega ljudskega odbora člani plenuma Okrajnega sveta Svobod in prosvetnih društev. Namen razširjene plenarne seje je bila razprava o nadaljnjih nalogah na področju množične kulture. Kot gostje so se udeležili seje predstavniki okrajnih družbeno političnih organizacij, med njimi predsednik OO SZDL Ivan Lapajne, podpredsednica Okrajnega sindikalnega sveta Marija Vogrič, predsednik Turistične zveze Albin Dujc, predstavnik republiške Zveze Svobod in Ljubljane Sonja Gašperšič in Dušan Tomše ter predsednik Slovenske prosvetne zveze iz Trsta Ubald Vrabc.

Uvodoma je predsednik koprškega Okrajnega sveta Ivan Mavsar pojasnil namen razširjenega plenuma, ki je bil sad številnih razprav z odgovornimi predstavniki Socialistične zveze, Sindikalnega sveta, Zveze mladine in drugih družbeno-političnih organizacij. Področje množične kulture ni namreč le domena Svobod in prosvetnih društev, ampak širša družbena dejavnost.

Naloga razširjene plenarne seje je bila, da bi ugotovili, kaj ovira večjo množičnost in kvaliteto v kulturi in prosveti in kaj bi bilo treba ukreniti za večji razmah te izredno pomembne veje družbene ustvarjalnosti.

Napake je bilo lahko ugotovljati. To je v glavnem nenačrtovitost pri delu, pomanjkanje strokovnega kadra, nerazumevanje občinskih forumov, nesposobnost in pasivnost občinskih svetov, pa še pomanjkljiva materialna, osnovna in slabo finančno stanje. Te osnovne slabosti so tudi v vzročni zvezi in pogosto izvirajo druge iz drugih. Veliko teže kot ugotovljati napake, jih je odpraviti. Zato namen vseh tistih, ki so se zbrali na tej razširjeni seji, ni bil, da bi govorili o doseženih uspehih na področju kulture in prosvete, temveč da bi kritično ocenili današnje stanje in našli perspektivno pot za izboljšanje.

Zev poročilo je tovariš Mavsar govoril o financiranju kulture kot o enem osnovnih vprašanj in glavnih zavor za bogatje množične kulture. V razpravi so se potem še večkrat dotaknili tega vprašanja, čeprav so obenem ugotavljali, da skupna sredstva za kulturo in prosveto predstavljajo pravzaprav precejšen znesek. Torej bi bilo morda bolj smotno razpravljati o tem, kako in za kaj so ta sredstva porabili. Že bežen pogled na številke nam pove, da so bila pri dodeljevanju sredstev za kulturo in prosveto velika nesorazmerja in veliki razponi. To velja tako za občinske svete kot za posamezna društva. Ob vsem tem pa je ne samo pogosta, ampak celo običajna praksa, da so sredstva razdeljena na razne naslove, pa v bistvu z istim namenom.

Da bi izboljšali financiranje kulture in prosvete, je bilo že precej govora o novi obliki — o posebnih skladih v komunah. Ponekod je praksa pokazala, da se taki skladi ne obnesejo. To se je zgodilo povsod tam, kjer so občinski ljudski odbori ob ustanovitvi takega sklada črtali dotacijo ali pa proračunsko postavko, namenjeno razvoju in pospejevanju množične kulture. Obnesli pa so se skladi v tistih komunah, kjer so se tako občinski ljudski odbori kot tudi podjetja in gospodarske organizacije zavedali pomena množične kulture. V glavnem se je izkazalo, da taki skladi sicer ne zagotavljajo več sredstev, prav gotovo pa bolj smotno in namensko trošenje.

Razen finančnega vprašanja je vskladiševanje blaga ter domača prevoznika podjetja, ki poslujejo preko njih. Z ustanovitvijo svobodnih carinskih con bodo vsekakor bolj izkoriščene zmogljivosti luk in se bo povečal promet brez investicijskih naložb.

PLENUM OO SZDL

V sredo so v Koprju člani okrajnega odbora SZDL razpravljali o stanju, razvoju in nalogah turizma na Primorskem. Osnovno gradivo in teze za razpravo so odborniki prejeli vnaprej, medtem ko je obsežno poročilo podal podpredsednik OLO Davorin Ferligoj. Ker ob zaključku redakcije plenum še zaseda, bomo vse gradivo z njega objavili v prihodnji številki lista.

načela razprava se številne pereče probleme in nakazala tudi njihovo rešitev, kar je vsekakor najbolj pozitivna stran in uspeh razširjene plenarne seje. Tako je upravna koprške Ljudske univerze opozorila na potrebno kul-

turno in estetsko izobraževanje poleg strokovnega v samih delovnih organizacijah, še posebej na izobraževanje mladine ter na koordinacijo dela in sredstev. Tehten je bil prispevek podpredsednice Okrajnega sindikalnega sveta tovariške Vogričeve, ki je pravilno ugotovila, da množična kultura v družbenih planih in v statutih ni našla ustreznega mesta in da bodo zato potrebne še razprave in korekture. Članica predsedstva republiške Zveze Svobod Sonja Gašperšič je razpravljala med drugim o vključevanju kulture v družbeni proces, o pojmu množične kulture in o njenem prenosu v komuno, kjer

bo edino lahko našla pravo mesto ob vsem družbenem življenju in dogajanju. Predsednik ideološke komisije pri OK ZKS Stane Škrabar se je zavzel za priporočilo občinskim ljudskim odborom, da bi imeli ločene svete za kulturo in prosveto, za šolstvo in za telesno vzgojo, obenem pa je priporočil, naj bi Okrajni svet pomagal pri formiranju določil, ki bi v statutih in v družbenih planih govorila o kulturno-prosvetni dejavnosti. »Relacija med materialno proizvodnjo in kulturo ni šla vzporedno. So primeri zapostavljanja kulture, vendar ne toliko finančnega kot bolj moralnega (Nadaljevanje na 7. strani)

RAZPRAVA O PREDLOGU OKRAJNEGA DRUŽBENEGA PLANA

Umestna priporočila za spremembe

Svet za industrijo pri Gospodarski zbornici okraja Koper je te dni razpravljalo o predlogu okrajnega družbenega plana ter je sklenil predlagati Zavodu za planiranje nekaj sprememb, predvsem v kovinski industriji. Tako na primer bo tovarna Tomos zaradi nerednih dobav reprodukcijskega materiala in težav, ki jih ima s kooperanti, izpolnila finančni plan v višini 7,540 milijonov dinarjev in izdelala 40 tisoč motorov ter 16 tisoč drugih motornih enot, ne pa, kakor je bilo v začetku predvideno, da bo finančni plan realiziran v višini 11,364 milijonov dinarjev. Prav tako bo realizacija plana v Mehano tehnični nekoliko nižja, kot je ocenil predlog družbenega plana občine Izola. Zaradi teh dvanajstih delavskih svetov obeh podjetij so člani sveta za industrijo priporočili Zavodu za planiranje, naj ponovno prouči stanje v Tomosu in Mehano tehnični ter izdelava nov predlog njunih planskih obvez za letošnje leto.

Nadalje so bili člani sveta mnenja, da je plan investicij za Ladjedelnico Piran v višini 140 milijonov dinarjev prenizek in so predlagali njegovo povečanje na 259 milijonov dinarjev. Glede planskih nalog drugih panog industrije člani sveta niso imeli bistvenih pripomb. Težave so le v lesni industriji, kjer primanjkuje hlobovine zaradi zmanjšanja sečnje kot posledice premajhnega prirastka, in pa zaradi nepravilne razdelitve hlobovine med posamezne žagarske obrate. Tako na primer imajo manjši obrati hlobovine dovolj in to na račun večjih industrijskih obratov, kar po mnenju članov sveta ni pravilno. Zato so predlagali, naj bi o pravičnejšem ključu razdelitve hlobovine in v kratkem razpravljali zastopniki žagarskih in lesnih podjetij ter občinskih ljudskih odborov.

Na tej seji je bil sprejet sklep, naj bi opozorili republiško Gospo-

darsko zbornico na škodljive posledice, ki jih predvsem kovinski industriji povzroča neredna dobava reprodukcijskega materiala in da so sedanjí JUS standardi za pohištvo, pa tudi v ladjedelništvu, v neki meri ovira izvozu, ker se v marsičem razlikujejo od zah-

teev inozemskega naročnika. Glede slovanja s kooperanti so člani sveta predlagali priporočiti podjetjem bolj precizno formulacijo pogodbenih postavk, da bi v kar največji meri preprečili nenadne izpade v izvajanju planskih nalog.

OBSEŽNI IN AKTUALNI NAČRTI ZA NAPREDEK KMETIJSKE PROIZVODNJE

Izdelava osnovnih in regionalnih načrtov

Minuli ponedeljek je bilo v Koprju posvetovanje inšpektorjev za kmetijstvo in načelnikov za gospodarstvo občinskih ljudskih odborov primorskega okraja o nekaterih aktualnih problemih kmetijstva. Posvetovanju so prisostvovali tudi predstavniki sekretariata za kmetijstvo LRS, glavni kmetijski inšpektor Igor Petercel, inšpektor inž. Milan Rovani in dr. Emil Cehovin ter tolmarični temeljni zakon o izkoriščanju kmetijskih zemljišč.

Obseg letošnjih investicijskih vlaganj v kmetijstvo bo slonel na pokazateljih osnovnih načrtov, ki bi jih kmetijske organizacije že morale imeti izdelane, a se je njihova izdelava zavlekla zaradi nedavnih organizacijskih sprememb v nekaterih kmetijskih združenjih, kot so spojitev in pripojitev (KZ

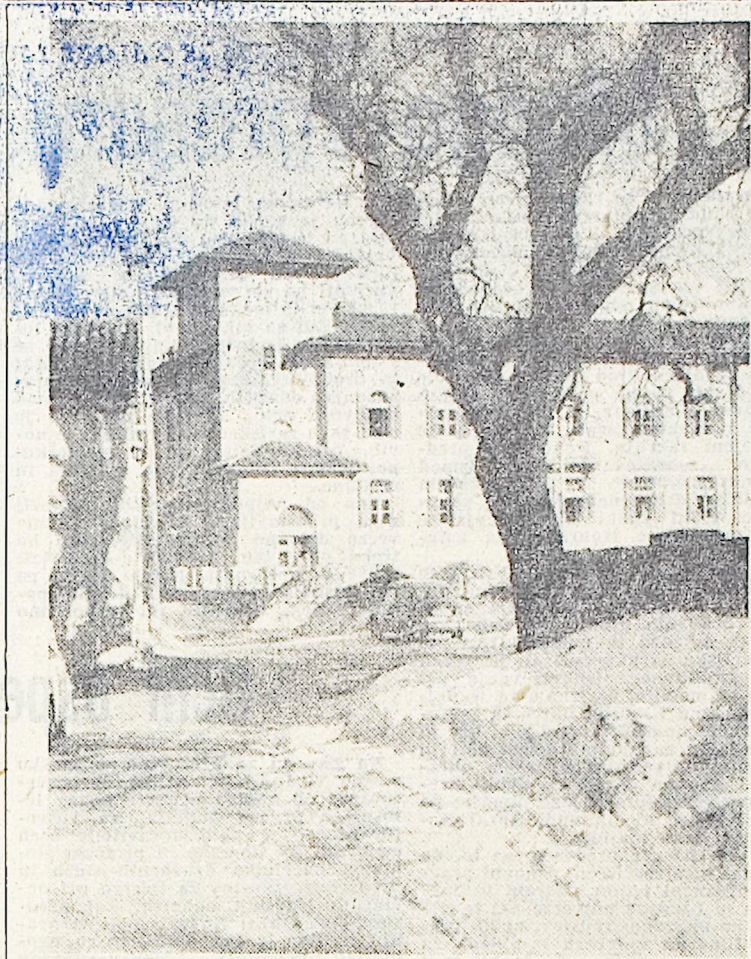
Tolmin in KZ Kobarid, KZ Koper in Kmetijski kombinat Koper) oziroma nezaključene arondacije (na Postojnskem). Druga pomembna naloga kmetijskih organizacij bo izdelava regionalnih kmetijskih načrtov, ki naj usmerjajo razvoj kmetijstva na teritorialno zaključenem področju in morajo biti prilagojeni osnovnim načrtom. Doslej je izdelan kompleksni regionalni načrt samo za obalno področje in zajema vse kmetijske panoge, predvsem tiste, ki imajo optimalne pogoje za res uspešen razvoj; to pa so vrtnarstvo, vinogradništvo, sadjarstvo in živinorejja. Regionalni načrt je izdelan tudi za Vipavsko, vendar ni kompleksen, izdelovati pa bodo začeli še regionalne načrte za tolimnsko-idrijsko področje in za Brda.

Izjava NK Delemarisa ob stališču IO NZS

Upravni odbor nogometnega kluba Delamaris je na tokrovi seji razpravljalo o rezultatih razprave o zadevi registracije igralca Janusa na seji izvršnega odbora Nogometne zveze Slovenije in zavzel naslednje stališče:

Nogometni klub Delamaris priznava nekoliko nepopolno registracijo igralca Janusa, vendar do te pomankljivosti ni prišlo po njegovi krivdi. Vsi drugi argu-

menti pa govorijo v naš prid. Tu mislimo predvsem na 18-mesečno zadrževanje izpisnice Janusa, na nešportni odnos Kladivarja in celjske nogometne podveže ob zahtevi za izpis, na kršenje amaterskih pravil Kladivarja ter na spekulativni namen Kladivarja, da bi prišel brez borbe do točk. Sodimo nadalje, da je bil odvzem točk v tekmarh Celje—Delamaris in Delamaris—Rudar nezakonit.

Na Kras se ni potrkala zgodnja pomlad. Vse je še uklenjeno v sneg in burjo in led. V Senožečah pa so kljub temu začele prve lastovke oznanjati turistično pomlad. Prvo dobro in resno pomlad po desetletjih, ko se od vročega morja hodilo ljudje hladiti v prijetno kraško ozračje. Za nekaj desetletij je potlej turizem zadremal. Domačini so se ga tako rekoč odvadili, čeprav jim je poprej prinašal lepe sadove. Življenje se je zasukalo drugam, oči so se obrnile v industrijo in druge pridobitne panoge. Ali naravni pogoji za turizem so tod tako ponujajoči, tako imenitni, tradicija tako močna in zakoreninjena, da ni naključje, da so se spet povrnilo dobre turistične lastovke. Turistično društvo, ki ga pravkar ustanavljajo, si je že sestavilo okvirni program, pravzaprav idejni zametek bodočega turističnega razvoja. Razen naravnih je namreč ostalo v Senožečah kaj malo drugih pogojev, da bi se ob njih mogli turizem naglo razmahniti. Začetki bo treba tako rekoč znova. Volje in razumevanja je dovolj. Tudi program za letos je stvar pravilno zastavil. Prva naloga je vsekakor ta, da je treba vas ob glavni cesti, po kateri se vsako leto pretaka silen promet, urediti, hiše pobeliti, ozaljšati s cvetjem in zelenjem. Nič hudega, če si priključimo v spomin, da so nekdo Senožeče od Postojne do Trsta slovele kot kraj najlepših oleandrov. Vse te reči so poceni in jih z dobro voljo ne bo težko urediti. Prav tako neobzno pa je, da se letos vsaj za silo restavrirajo gostinstvo. Idejno bi tudi bilo, če bi na Vremščici uredili vsaj začenšen bife, dokler bi na tej prelepi planinski točki ne postavili primerne postojanke. Za turistično gostinstvo v širšem obsegu pa se bo odprla možnost prihodnje leto. Imenitna stavba, v kateri je sedaj bolnišnica po iz te stavbe (ki jo vidite na naši podobi) odseli bolniška postaja, nakar bo treba takoj poprijeti s primerno preureditvijo, da bi že prihodnje leto dobil turizem v Senožečah svojo poglavitno oporo. (2)

Tudi pri nas svobodne carinske cone

Zvezna ljudska skupščina bo v kratkem obravnavala spremembe v carinskem zakonu. Bistvo teh sprememb pa je v ustanovitvi svobodnih carinskih con, da bi se povečal tranzit tujega blaga skozi našo državo.

Svobodne carinske cone bodo lahko imele luke in pristanišča ob soglasju zveznih državnih organov, ki bodo ocenili, če je taka cona s stališča zunanjetrgovinske izmenjave za nas koristna. Ustanovitev svobodne carinske cone temelji na splošnih jugoslovanskih načelih in predvsem na predpisih, ki se nanašajo na delavsko samoupravljanje, delovne odnose in financiranje investicij. Uporabniki con so lahko samo domača podjetja, predvsem podjetja za luke in pristanišča uslužbe, podjetja za pretovarjanje in

Za povečanje proizvodnje in izvoza

Na nedavni redni letni konferenci tovarniškega komiteja Tovarne pohištva v Novi Gorici so kritično analizirali delo in naloge komunistov pri utrjevanju notranjih odnosov v kolektivu, pri-

delni dohodka po delu, predvsem pa napore za povečanje proizvodnje in izvoza. Konferenci je med gosti prisostvoval tudi sekretar Okrajnega komiteja ZKS Koper Jože Božič.

V razpravi je bilo zlasti poudarjeno, da kolektiv lanske leto ni izpolnil predvidenega plana izvoza, saj ga je realiziral le v višini nekaj nad 600 tisoč dolarjev in ne 850 tisoč, kot je bilo predvideno. Vzrok za izpad izvoznega plana je predvsem iskati v preveliki usmeritvi na domači trg. Za letošnje je predviden plan izvoza v višini milijon dolarjev, a kaže, da bo plan znatno prekoračen, saj je že doslej sklenjenih za 1,2 milijona dolarjev pogodb. V januarju je vrednost izvoza znašala 46 tisoč dolarjev in v februarju 90 tisoč, bila bi pa večja, če ne bi letošnja zima otežkočila reden dovoz surovin in zavrla sečnjo.

Osnovna naloga delovnega kolektiva in predvsem komunistov v podjetju bo povečanje prizadevanosti za večjo storilnost dela in večjo proizvodnjo, kakor tudi skrbna sestava statuta njihove delovne organizacije. Na konferenci so ocenili delo drugih organizacij in ugotovili

premajhno dejavnost sindikata in mladine. Grajali so tudi, da ni bil v času od zadnje konference do danes nihče sprejet v Zvezo komunistov, kljub temu, da sodi kolektiv Tovarne pohištva med številčno najmočnejše v goriški komunini.

Med sklepi konference je tudi naloga komunistov, da aktivneje sodelujejo v družbeno-političnem življenju komune in okraja ter v raznih društvih in organizacijah. —st

Skoraj štiri milijarde za stanovanja

Za stanovanjsko izgradnjo bo v primorskem okraju predvidoma letos na razpolago 3,8 milijarde investicij iz družbenih sredstev, to je za približno 15 odstotkov več kot lani. Za 20 odstotkov več pa je predvidenih razpoložljivih sredstev v stanovanjskih skladih. In če upoštevamo še predvidena povečana vlaganja v stanovanjsko graditev iz drugih virov in iz zasebnega sektorja, potem bo lahko že letos odpravljena 10-odstotna

obveza rezerva pri stanovanjskih skladih.

Letošnji plan gradnje stanovanj predvideva dograditev 1030 stanovanjskih enot, to je za 230 več kot lani. Največ stanovanj bo zgrajenih v družbenem sektorju, vsekakor znatno več kot lani, ko jih je bilo 618. V letošnjem gradbenem načrtu pa je predvidena predvsem gradnja samskih stanovanj v večjih krajih in montaž-

nih hiš za kmetijske — sezonske ter gradbene delavce.

Letos bo potrebno zbrati tudi dodatna sredstva za gradnjo stanovanj za prodajo in s tem v zvezi omogočiti izredno kreditiranje interesentom za odkup stanovanjskih pravic v novozgrajenih stavbah, ki jih bodo gradbena podjetja gradila z lastnimi sredstvi in stanovanja prodajala gospodarskim organizacijam, ustanovam in zavodom ter tudi posameznikom.

OBVESTILO

Obveščamo vse bralce, da je današnji številki Slovenskega Jadrana priložen Uradni glasnik koprškega okraja, ki ga bomo v bodoče redno prilagali, kakor bo izhajal, vsem našim naročnikom. Uradni glasnik OLO Koper je tako prenehal prihajati lastnim naročnikom in bo za področje bivšega koprškega okraja priložen Slovenskemu Jadrano, za bivše goriško področje pa Primorskemu novicam.

PROBLEMI IN NALOGE LJUDSKE UNIVERZE V KOPRU

Mnogo vprašanj še nerazčiščenih

V kratkem bi se rada v zvezi s koprsko Ljudsko univerzo dotaknila nekaterih vprašanj, ki so vsajh vzrok nepotrebnih nesoglasij in nezdružljivosti, čeprav je trenutno nemogoče razčistiti vsa vprašanja, predvsem pa dati konkretni odgovor na nekatera problema.

Z nastopom letošnje izobraževalne sezone je prišlo do ločitve politične šole, ki je bila prej v sklopu Ljudske univerze v Kopru. Kje so vzroki za ločitev, nas trenutno ne zanima, vprašati pa se moramo, katere vidne rezultate je ločitev politične šole prinesla. Zdi se mi, da bi bilo tako ločevanje v bodoče nesmiselno, saj se s tem samo večajo materialni izdatki in drobni organizacijski sistemi izobraževalne odraslih, kajti ena izmed osnovnih nalog Ljudske univerze je tudi skrb za sklanjanje in razvijanje novih, učinkovitejših oblik ideološko-političnega izobraževanja odraslih in mladine.

Eno od najpomembnejših področij dela predstavljajo za Ljudsko univerzo delovne organizacije, zato imajo največjo pozornost. Kljub temu pa ne mislimo zanemarjati drugih področij dela, temveč jih vzporedno razvijati. Vsaka delovna organizacija je za Ljudsko univerzo celota, kompleksno področje dela, kjer se mora s svojim izobraževalnim delom uveljaviti predvsem na področju usposabljanja upraviteljev. Prav tako ima vsaka delovna organizacija možnosti za splošno in kulturno izobraževanje, predvsem pa za strokovno usposabljanje, kjer bo lahko uspešno poslovala na pomoč Ljudsko univerzo.

Vzpostaviti je zato treba tesnejše sodelovanje med Ljudsko univerzo in obstoječimi izobraževalnimi centri v delovnih organizacijah. Tu gre predvsem za medsebojno delitev dela, saj dobro vemo, da delovna organizacija sama vsega ne zmore, pa tudi gospodarno ni, da bi delovne organizacije same organizirale vse oblike izobraževanja. Kompleksno izobraževanje v delovnih organizacijah zahteva sistematično in dolgotrajno delo, saj gre tu za ugotavljanje potreb po izobraževanju, programiranje in ugotavljanju izobraževalnih rezultatov. Na tej osnovi rastejo perspektivi in kratkoročni izobraževalni načrti ter ustrezno programiranje vsebine posameznih izobraževalnih oblik.

Na koncu bi še rada omenila vprašanje vzgoje mladine, ki po končani šolski obveznosti ne nadaljuje šolanja, ampak se zaposli, ali ostaja doma; take mladine je v koprski občini precej.

Prilagoditi bo Ljudska univerza tudi za mlade ljudi organizirala vrsto tečajev, ki bodo glede na bogat program imeli praktično in perspektivno vrednost.

To o trenutnem stanju Ljudske univerze v Kopru, drugič pa še kaj o njenem programu v prihodnji izobraževalni sezoni.

ANICA LAPAJNE

Učni uspehi še vedno zaskrbljujoči

Na Zavodu za prosvetno-pedagoško službo v Kopru so pripravili poročilo o učnih uspehih učencev letošnjega prvega polletja. Na posvetovanju so povabili upravitelje vseh osnovnih šol koprski in piranske komunne, načelnike družbenih služb in predsednike svetov za šolstvo pri občinskih ljudskih odborih. Zal predskavnik Obč. Koper na posvetovanju ni bilo kot običajno, so ugotovili učiteljski učenci — čeprav so prav na nekaterih šolah koprski komunne (primer Dekani in Skoflje) najboljši učni uspehi, saj je v prvih treh razredih nad 75% pozitivnih ocen. Najslabši uspeh je v sedmih razredih (52,6%), najboljši pa v prvih (88,6%). Jasno je, da so ti slabi uspehi odraz objektivnih in subjektivnih pomanjklivosti v učnem procesu.

Med glavnimi pomanjklivostmi so navajali nestrokovno zasedbo pri predmetnem pouku zlasti na podeželskih šolah, niso pa redki tudi primeri niti na šolah v Kopru, Izoli in Piranu. Občutno je tudi pomanjkanje šolskih prostorov in učil.

Med učencev in učiteljskih odborov, skupno učencev in šolskih odborov, o strokovnem izpolnjevanju učiteljskega kadra, končno pa so na podlagi podatkov lahko znanstveno analizirali in primerjali učne uspehe iz lanskega leta z letošnjimi.

Temeljna ugotovitev razprave in pravzaprav tudi vzrok posvetovanja je bilo dejstvo, da reformirana šola ne more biti zadovoljna doseženimi učnimi uspehi, saj je samo v prvih treh razredih nad 75% pozitivnih ocen. Najslabši uspeh je v sedmih razredih (52,6%), najboljši pa v prvih (88,6%). Jasno je, da so ti slabi uspehi odraz objektivnih in subjektivnih pomanjklivosti v učnem procesu.

Koprski zavod sicer ugotavlja v svojih analizah tudi nekatere pedagoške pomanjklivosti, ki so vzrok slabim učnim uspehom, vendar se ne morejo pozgo priznati, da jim botrujejo vzroki, ki imajo svoje korenine v objektivnih težavah. Tudi kadar je vzrok izrazito subjektivnega značaja, vodstvo šole oziroma šolski odbor ne more ukrepati, ker nima za to materialnih možnosti. Prav zato pa so za izboljšanje učnih uspehov pedagoški delavci in učenci oziroma učiteljski odbori zanimiva — za vse tiste, ki širše odločajo o teh materialnih možnostih.

pisma uredništvu

Tovariš urednik!
Pred kratkim sem bral v »Delu«, kakšna stiska je v novem semedelskem naselju pri Kopru s prodajalnami. Tam je pisalo, da je treba za večino nakupov čakati in da je to zlasti nevršečno ob nedeljah. Vse to je čista resnica. Ob nedeljah mora imeti človek prav srečo, da ne čaka recimo na štruco kruha v mlekarni dlje kot pol ure. Pri vsem tem mora še poslušati živžav otrok, ki jih starši pošljejo po to ali ono. Navadili so se — vsaj nekateri —, da ostanejo v trgovini tudi še potem, ko so nakup opravili, in so drugim, ki še kupujejo, samo v napoto.

SKRB ZA TURIZEM

Spet je prišel čas, da lahko začnemo govoriti o turizmu in o bližajoči se sezoni nekolicanj bolj stvarno. Posveti strokovnjakov so vedno bolj pogostni, vedno večjo pozornost pa posveča temu tudi tisk. Zdi se, da je pri vsem tem premalo resnobno na tisti strani, kjer bi je pravzaprav največ pričakovali. Hotel bi opisati le do-godek, ki se je preimel v torek 5. t. m. v Mestni kavarni v Piranu.

V kavarni je sedela skupina neprespanih ljudi, ki so sedeli pri litril črnega vina in so bili sila glasni. Pravzaprav sta bila glasna le dva, in to gostinca, ki sta menda vsak po svoje direktorja. Po-sebno mučno je bilo, da so ti ljudje, ki so vodje nekih gostinskih podjetij, s svojim neotesan-ism obnašanjem motili in nadlego-vali goste, ki so plačevali raču-ne. In ko bi ostalo le pri temi Sedaj, ko smo že tako daleč, da imamo v stroki prizadevanje in civiliziranarasačaji, se utegne prav-lahko dogoditi, da se kateri teh mladih ljudi vrže po vzgladu taknih strokovnjakov.

Ob tej priložnosti bi kazalo tu-di omeniti, da bi po zgledu drugih naprednih držav odstranili iz gostiln in kavarn radijski aparat, ki je tam največkrat samo zaradi tega, da si ga navijajo uslužben-ci po svojem okusu. Posledica tega je največkrat v tem, da poz-abljajo na strežbo in da včasih koga za vse na svetu ne moreš priklicati. Počutje gostov jim je večkrat deveta skrb.

VIKTOR VOVK 70 LET

70 let življenja ugledni pravnik in znani ljubiteljski pianin dr. Viktor Vovk, jubilar se je rodil v Trstu, kjer je preživel prva svoja mladostna letna. Gimnazijo je obiskoval v Gorici, v Pragi je študiral pravo in v Zagrebu zaključil pravne študije z doktoratom. Med študijem se je večkrat vračal v svoj rojstni kraj, kjer se je aktivno udeleževal v slovenskem akadem-skem društvu Balkan.

Po končanem študiju je zamen iskal zaposelitev v Trstu, saj je bil kot za-veden Slovenec trn v peti porajajoči se fašistični diktaturi. Zato se je za-tekli v Ljubljano, kjer je po nekrij-tenih sodni praksi odprl odvetniško pi-sarno.

Ves čas okupacije je bil dr. Vovk aktivni sodelavec v kulturni in v Slovensko planinsko društvo v Trstu je vstopil leta 1911, prva letaja nenehno eden izmed vodilnih funkcionarjev planin-ske organizacije. Po drugi svetovni vojni je bil med ustanovitelji planin-skega društva v Postojni in v Kopru, kjer je bil po desetih letih opravlja-nja predsedniških dolžnosti izvoljen za častnega predsednika PD Koper.

Jubilant se danes rad spominja ne-pozabnih doživetij v stenah Zahod-nojuljskih, Karnijskih in Ljubiških Alp, Dolomiti, Karavank in vzpo-nov na najvišje vršace Bolgarije. Povzpel se je domala na vse najvišje gore Jugoslavije in o svojih doživet-jih predaval ter pisal. Z živo in gora-a v zadnjih letih skrbno zbira in piše krajevna imena slovenskega iz-voza v Karniji, Zahodnih Juljskih Alpah in v Reziji.

Dr. Viktorju Vovku, ki je nosilec Reda dela II. stopnje in Zlatega čast-nega znaka PZS, želimo vsi njegovi stanovski in planinski tovarši še mnogo vzponov v Julijce in da bi se čimprej seznanili z rezultati njegove-ga skrbnega proučevanja izvora kra-jevnih imen v Karniji in Reziji!

Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Rastko Bra-dašnik. Izhaja vsak petek. Izdaja CZP Primorski tisk Koper. Ured-ništvo in uprava v Kopru. Can-klarjeva 1, telefon 21-470 Posame-ni izvod 20 din. Letna naročnina 800 din. Za inozemstvo 2.200 din ali 3,5 amer. dolarja. Bančni račun 402-11-1-181 pri podružnici NB Koper. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Stavke in kliseje tiskarne CZP Primorski tisk Koper, tiskano na rotaciji tiskarne CZP Ljudska pravica Ljubljana.

novitete na knjižni polici

Johan Falberget: V ZNAMENJU KLADIVA. Izdala založba Obzorja. Snov za ta roman je zgodnja pisatelj iz zgodovine domačega kraja, glavne osebe pa je upodobil po svojih tovarših rudarjih. Ceravno je pomaknil dejanje romana za dve stoletja v preteklost, je vendar napisal delo o sodobnosti, o sodobnem boju zoper kapitalizem, zoper brutalnost in mili-tarizem. Roman je prevedel Janko Murnik.

Peko Dapčević: DROBNE VOJNE ZGOBDE. Izdala Mladinska knjiga. Narodni heroj Peko Dapčević je bil med vojni član Vrhovnega štaba NOV in POJ, komandant proletarskih brigad, korpusov in armad. V tej drobni knjižlici 16 črtic spoznamo dobršen del njegovega življenja. V njih nam pripoveduje o posvojenem o-četu, vendar nam verno podaja dogode-ki, ki jih je sam doživljal. Delo je prevedel Jože Smit.

Peter Kavalar: GRAJSKI BIKI. Izdala Mladinska knjiga. Mladi sloven-ski pisatelj nam v tej knjiži pripo-vede del svojih izkušnin, ki jo je preživel v vzgajalščini. Vzgojalske in ljudje v njem so opisani slikovito in brez izkrijevanja. Delo odkljuje veli-ka odkritost, čut do človeka in soto-varšila, vrh tega pa je napisano brez sentimentalnosti, ki se tako rada pri-krade v podobne teme.

KRVODAJALSKA AKCIJA V PIRANU

V času od 1. januarja do 19. fe-bruarja se je odzvalo komisiji za krvodajalsko akcijo pri občinskem odboru RK Piran 413 ljudi, kar predstavlja 49,9 odstotka ce-lootnega načrta. Tej človekoljubni akciji so prisločila na pomoč raz-na podjetja in ustanove. Posebno bi se zahvalili Začimbi — Porto-rož, Imexu — Koper, Servisni de-lavnic — Portorož, Ladjedelnici — Piran, Gostinski šoli — Piran, Pomorski srednji šoli — Piran ter PLM Piran in Portorož, čigar člani so se tej akciji odzvali pol-noštevilo.

IZ DELA TABORNIŠKE ORGANIZACIJE

Vedno večja številčna krepitev taborniških organizacij v koprskem okraju narekuje prirejanje vodniških tečajev in eden izmed najuspešnejših je bil med letošnjimi zimskimi počitnicami v Diva-či. Priredil ga je partizanski od-red Janka Premrla-Vojka. Trajal je nekaj dni in udeležilo se ga je 38 tabornikov in tabornice, v glav-

nem članov novoustanovljenih taborniških enot sežanske komunne. Tečaj je dobro uspel, kar je predvsem zasluga inštruktorjev in prizadevnosti discipliniranih tečajnikov, ki so z zanimanjem spremljali predavanja ter se v kratkem času usposobili za vod-nike v svojih osnovnih organi-zacijah. Tako bodo novoustanov-ljene taborniške enote začele sa-mostojno delati pod vodstvom lastnih vodnikov, ki so si v krat-kem času osvojili najosnovnejše znanje za vzgojo mladih tabor-nikov.

Ob zaključku tečaja so udele-ženci predlagali organiziranje te-čaja za četovodje in načelnike, da bo delo taborniških organiza-cij še plodnejše. Janez

Uspehi koprskih rokometišev

Koprski rokometiši so prav do-bro začeli spomladansko sezono. Moška in ženska reprezentanca Kopra sta se udeležili turnirja mestnih reprezentanc v Ljubljani. Ženske so zasedle drugo me-

NOVA ŠTEVILKA »OBCANA«

Izšla je 25. številka »Obcana«. Uvodni prostor je posvečen evškemu iz-referatu in razprave na republiškem sindikalnem posvetovanju o statusih delovnih organizacij. Iz dela skup-ščinskih odborov je v listu zajeta problematika o socialnem in zdrav-stvenem zavarovanju. Dalje prinaša časopis nadaljevanje razprave Vinka Mikarja o delavskih odborih in upra-vnih odborih v letu 1963, članek Jane-za Nedoga o mestu, razdeljenem na občine, izbor gradiva s sestanka predstavnikov gospodarskih organiza-cij okraja Koper o predosnutku usta-ve, občinskih statutov in o statusih gospodarskih organizacij, prispevek inž. Marijana Prezija: Stanovniške skupnosti v Ljubljani-Center, članek Janeza Jerovška o družbeno-politični vlogi žena, inž. Vilme Pirkičovič o javnih tribunah, Slavka Kobeta o občinskih zdravstvenih organih, Rozlike Zl-gon o varstvu in prehrani otrok in članek Karla Franza: Turistični pro-met.

Mrzel val dere čez Kras

»Nov mrzel val prihaja!« je slovesno zakričal nekdo, ki se je hip pred tem odtrgal od radijskega aparata in na vrat na nos prihrumel v kavarno. Vsi smo ga začudeno pogledali, češ, kaj kriči, ko pa smo ta val že vsi čutili, saj smo pod neumljenim pritiskom burje že vsi pri čaju ali kaj mnejn-jeje. Nekoč je zamaral: »Kaj nas briča, če se nisi pravočasno oskrbel z drvmi in s prenogom. Sedl in splj čaj ali kaj krepkejšega!«

Prostorov jim manjka

Ker prebivalstvo v Postojni hit-ro narašča, je postalo vprašanje šolskih prostorov že dokaj pre-če. Poslojne osnovne šole je po-stalo pretresno in učenci že leto-gostujejo v prostorih gimnazije in srednje gozdarske šole. Načrti za novo osnovno šolo so že izdelani, vendar ni dovolj denarja, da bi začeli z gradnjo.

Z OSNOVNE ŠOLE V POSTOJNI

prvega polletja je od 1350 učenc-ov bilo 72,5 odstotka pozitivnih, od tega je več negativno ocenjen-ih učencev v višjih razredih.

Mrzel val dere čez Kras

Mrzel val je seveda, v skladu s ča-som tudi preusmeril pogovore ljudi. Na cesti ali v gostilni slišiš eno in isto. »Kako je Ambrozij? Se nisi zmrznil?«

VASJA OCVIRK:

Vem samo to, da me noč in dan ze-be, ker sem porabil že vsa drva in vse premog.

Prostorov jim manjka

Prvega polletja je od 1350 učenc-ov bilo 72,5 odstotka pozitivnih, od tega je več negativno ocenjen-ih učencev v višjih razredih.

Mrzel val dere čez Kras

»Nov mrzel val prihaja!« je slovesno zakričal nekdo, ki se je hip pred tem odtrgal od radijskega aparata in na vrat na nos prihrumel v kavarno. Vsi smo ga začudeno pogledali, češ, kaj kriči, ko pa smo ta val že vsi čutili, saj smo pod neumljenim pritiskom burje že vsi pri čaju ali kaj mnejn-jeje. Nekoč je zamaral: »Kaj nas briča, če se nisi pravočasno oskrbel z drvmi in s prenogom. Sedl in splj čaj ali kaj krepkejšega!«

Mrzel val dere čez Kras

Mrzel val je seveda, v skladu s ča-som tudi preusmeril pogovore ljudi. Na cesti ali v gostilni slišiš eno in isto. »Kako je Ambrozij? Se nisi zmrznil?«

VASJA OCVIRK:

Vem samo to, da me noč in dan ze-be, ker sem porabil že vsa drva in vse premog.

Stanovanjska skupnost

Kadar povprašujete v Sežani po stanovanjski skupnosti, ki šteje nad 4 tisoč ljudi, poiščite njenega neutrudnega predsednika Silva Bernetića. Tega večnega idealista in optimista. Tri leta že stoji na njegovih ramah peza stanovanjske skupnosti. Kamor se obrne, kakor se ozre, povsod same potrebe, želje, navze in predlogi. Bore malo pa pomoči, dejanske in konkretne, pa sodelovanja občanov. Nič zavidljiv položaj, kajne? Dokazuje pa tisto, kar je tako značilno za dosežani razvoj stanovanjskih skupnosti (ki bodo posej) prešle v krajevne skupnosti); vse premano se občani še čutijo in se imajo za del stanovanjske skupnosti, vse premano so še aktivni, pripravljeni sodelovati in tudi prispevati. Dejali bi, da sta si stanovanjska skupnost in občan še vedno prehidno vsakdesi. Na tej strani stanovanjske skupnosti novega naselja — konkretno življenje z vsemi svojimi številnimi vsakdanjimi potrebami.

Pa potlej? Kakor v mnogih primerih, če vsi ne sodelujejo, ampak v glavnem postavljajo želje: Pešiča idealistov si je sestavila idealen program, ki pa je polgoma skopnel, ali, kakor pravi Bernetić, »pocel v vodo«. Brez množičnega sodelovanja in prispevanja občanov stanovanjska skupnost nikoli ne more kaj prida ozeleneti in se krepko razrasti. To je tako jasno, kakor dvakrat dva štiri.

»Po trikrat« je treba sklicati sestaneke, da se zbere vsaj deset ljudi, grenko pravi Bernetić, in to v skupnosti, ki šteje 4000 ljudi? Je to mogoče? Tako je. Skoda! Na koga le čakati? Željam in potrebam ne bo ustrezno, dokler občani in skupnosti skupno ne poprimejo.

Ali kljub temu izkazuje bilanca le nekaj uspehov. Sicer so še skromni, vendar nihče ne more reči, da je stanovanjska skupnost praznih rok. Čisto servisa, čevljarji in pralni ter krpalni, le lep čas dobro strežeta občano. Najzdatnejše delo vsekar opravila Zavod za vzgojo in varstvo otrok, ustanovljen 1962, ki ma zdaj že dva vrta. Le škoda, da občani tako površno presojajo ekonomiko ter ne upoštevajo, da prispeva družna skupnost (komuna) precejni del stroškov za vzgojo in varstvo otrok. Sicer je v obeh vrteh živo otrok, toda vse premano iz ogromnega števila otrok v skupnosti. Pravar pripravljajo tudi servis za hišne usluge: nega bolnikov na domu, čiščenje stanovanj, hodnikov in stopnišč, pisarni itd. Imenitno se je doslej izkazal tudi strokovni svet, v katerem trije člani razpravljajo s strankami vsakdanji drobiž, pomirjajo ljudi, da se z bogami vračajo domov, obvarovani potov in stroškov na sodišču.

Med najbolj perečimi problemi je vsekar družbena prehrana. Sežana sicer ni brez nje. Toda v takšni obliki, ko imamo 6 menz, je stvar pre-

draga, preveč razdrobljena in vase zaprta. Vsa obseva stane podjetje mesečno povprečno 2300 din. Vse leto se tako nabere od 8 do 10 milijonov. Naša zamisel je, da bi vse združili ter osnovali sodobni samopostrežni obrat družbene prehrane z zmogljivostjo do tisoč obrokov. Ze sedaj je v Sežani čez 500 interesentov. Zakaj bi torej stvar ne šla?« meni Bernetić o tem vprašanju.

Vodstvo stanovanjske skupnosti si na vse načine prizadeva, da bi našlo pot do občana, ga zainteresiralo za posamezna vsakdanja vprašanja, ga torej priklicalo v skupnost kot aktivnega člana, ki ne bo samo terjal, kritiziral in postavjal želje, ampak tudi zavestno pomagal in prispeval. V tej smeri je posebno zanimiva anketa, ki jo je zastavilo vodstvo stanovanjske skupnosti vsem družinam. Po domovih imajo zdaj anketne pole z vprašanji o vsem, kar sploh sodi v stanovanjsko skupnost. Povejte, kaj vam je všeč in kaj ne, kaj želite, kaj predlagate, kakšno ste pripravljeni sodelovati, koliko ste pripravljeni prispevati, soglašate z uvedbo samoprispevka?

V stolpnici v novem sežanskem naselju je Zavod za vzgojo in varstvo otrok, ki ga uspešno in prizadevno vodi upravnik Eia Ukmar, pred nedavnim odprl svoj drugi otroški vrt. V njem se, kakor pričajo tudi naša podoba, imenito počutijo najmlajši sežanski občani. Na toplem so, zavarovani pred burjo, na varnem se igrajo in dajejo duška svojji nežni mladosti.

MODERNIZACIJA IN OKREPITEV MATERIALNIH POGOJEV ZDRAVSTVENE SLUŽBE

Skupna obratna ambulanta

Letos bodo dozidali nov trakt zdravstvenega doma v Sežani, z adaptacijami pa uredili zdravstvene postaje v Komnu, Dutovljah in Senožečah ter reševalno postajo v Sežani —

Letos bodo v sežanski komuni precej okrepili materialne pogoje, da bo mogla postati zdravstvena služba v Sežani ter vseh večjih krajih še boljša. Investicijski program, ki v celoti znaša dobrih 31 milijonov, je tem bolj demokratičen, ker ne upošteva same Sežane kot sedeža komune, ampak tudi vse večje kraje, kjer so po lanski združitvi zdravstvenih domov organiziral neprimerno cenejše, a vendar zelo učinkovite zdravstvene postaje. Občani v Komnu in drugih večjih krajih, ki so lani s pomisleki in zaskrbljenostjo spremljali združitve zdravstvenih domov, so zdaj spoznali, kako je imel »strah prazne oči«. Zdravstvena služba poteka nemoteno, s skrbjo za vsakega občana, a tudi precej ceneje, ker je odpadlo nemalo upravno-birokratskih in lokalističnih stroškov. A tudi zastran zdravstvenih delavcev so se stvari prav prijetno zasukale: več je zdravnikov, napovedujejo pa tudi primerno okrepitev zaboždravstvene službe.

Po preudarnem načrtu pa so začeli urejati tudi vnanje pogoje, in sicer tako, da bi v nekaj letih z dozdavanji in adaptacijami zdravstveni dom in zdravstvene postaje tako uredili in opremili, da bi to zadostalo komuni za 20-letno obdobje. Precej tega načrta bodo, kot kažejo zastavljena dela in razpoložljiva sredstva, uresničili že letos.

Največja investicija poteka v Sežani, kjer ob zdravstvenem domu dozidajo nov trakt. V njem bodo pridobili prostor za novo splošno ambulanto, za okulistično ordinacijo ter nov protituberkulozni dispanzer. V nazidku nad novim traktom bodo upravni prostori. V starem traktu, kjer je zdaj protituberkulozni dispanzer, bodo s prezidavo uredili prostora za drugo zobno ambulanto, tako da bodo imeli poslej v Sežani dve zobni ambulanti ter ne bo več tolikšne stiske, zadrege in nejevolje zastran zobozdravstvene službe.

Ker bo imel zdravstveni dom v Sežani po končani dozidavi štiri splošne ambulante, je vznikla izredno smotrna zamisel o skupni obratni ambulanti. Delovni ljudje iz posameznih gospodarskih organizacij sedaj potrošijo s čakanjem obilo delovnega časa, ki se v proizvodnji izkazuje v milijonih izgubah. Po dozidavi, notranji ureditvi in opremlitvi novega trakta bodo organizirali skupno obratno ambulanto za vse gospodarske organizacije. V tej ambulanti bo določen časovni urnik za posamezne gospodarske organizacije, tako da ljudem ne bo treba čakati ure in ure. Za to zamisel in pridobitve so pokazale gospodarske organizacije popolno razumevanje, a ne samo razumevanje, ampak sodelujejo pri izvedbi tudi kot soinvestitorji. Celotna investicija v

Sežani znaša 20 milijonov za gradbeno in notranja dela ter 5 milijonov za opremo. Z nekaj manj kot milijonom pa bodo notranje uredili tudi reševalno postajo (nove sanitarije in kopalnice).

V Komnu bodo opravili notranjo adaptacijo zdravstvene postaje, za kar bo vloženi okoli 2 in pol milijona. V Dutovljah bodo iz sedanjih starih prostorov preselili zdravstveno postajo v primerneje stavbo, ki jo bodo vnanje in notranje sodobno uredili. V Senožečah pa so že v teku adaptacijska dela v stavbi nasproti velikega poslopja, v katerem je sedaj TBC postaja (ki se bo po definitivnem sklepu konec leta ukinila in prešla v Sežano). Z adaptacijo bodo v Senožečah pridobili sodobno urejeno zdravstveno postajo, ki bo povsem ustrezala potrebam vaščanov ter delavcev mehanične tkalnice in mizarskega podjetja.

S priključitvijo večjega dela hrpeljske občine k sežanski se je odprlo tudi vprašanje zdravstvene postaje v Hrpeljah. Tudi tu bodo potrebne investicije, s katerimi bi njene prostore primerno uredili, da bi dobilo tudi to področje pogoje za sodobno in dobro zdravstveno službo.

SEŽANSKI RAZGOVORI

Kritične konference ZKJ

V sežanski komuni so se že zvrstile letne konference malone v vseh osnovnih organizacijah ZKS. Neogibna statistika pove, da so se jih člani udeležili v polnem številu, razen upravičeno odsotnih. Če upoštevamo, da so potekale konference v teh tednih, ko je bil Kras čez in čez zakovan v trdo in hudo zimo, gre politični disciplini članov najlepše priznanje. Sekretar občinskega komiteja ZKS Lado Mahnič je za »Slovenski Jadran« podal v strnjeni obliki oceno letošnjih konferenc.

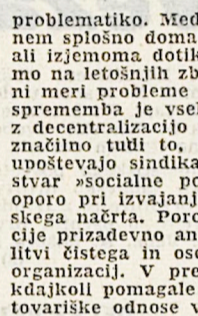
Letošnje konference so izrazito pokazale, da so komunisti po III. in IV. plenumu CK ZKJ prizadevno iskali pravilne in ustrezne metode za svoje politično delo. V gospodarskih organizacijah in ustanovah jim je to zadovoljivo uspelo. V vseh dejavnostih družbenega življenja so razmeroma učinkovito odigrali svojo avantgardno vlogo. Svojo politično pobudo so zlasti krepko zastavili pri izpolnjevanju gospodarskih nalog, v tolačenju in pravnem izvajanju svobodne delitve dohodka ter pri nadaljnji krepitvi samoupravljanja. Zal da tudi terenske in vaške organizacije še niso našle pravih metod političnega dela in so zaradi tega izkazale na konferencah razmeroma šibko dejavnost v minulnem obdobju. Ugotovili smo, da člani, ki so vključeni v partijske organizacije v podjetjih in ustanovah, niso na terenu, v svojih vaseh, aktivni. Tako so vaške in terenske organizacije ZKS nekoliko osamljene in vase zaprte. Upravičeno je zatorej postavljen predlog, da je treba vaške organizacije pomladiti. Vsi komunisti pa morajo biti aktivni, ne glede na delovno mesto, ondi, kjer živijo. Značilno za letošnje konference je, da so bile večje kritične. V razpravah so bili člani živi in ostri. Terjali so kar mlajši ostro disciplino ter grajali nekatere vodilne komuniste, ki še vedno ne upoštevajo demokratičnosti, dušijo samoupravljanje, samovoljno spreminjajo ali izvajajo sklepe ter nimajo pravega odnosa v delitvi osebnih dohodkov. Hkrati z ostro obsodbo teh pojavov so na konferencah terjali tudi ostre kazni.

Sindikalna aktivnost

Predsednik občinskega sindikalnega sveta Branko Ukmar je v teh dneh zaposlen čez mero. Razumljivo: v teku so občni zbori sindikalnih podjetij. Dosedanji so bili živi, razgibani. Na njih so delavci temeljito razpravljali o gospodarskih problemih, toda ne splošno, marveč konkretno in v zvezi z lastnimi delovnimi organizacijami. Na vprašanja: kako ocenjujete občne zapore? kako in kakšno aktualno problematiko obravnavate? — pripoveduje tvoj Ukmar naslednje:

Občni zbori niso več, kakor so bili nekoč, ko so bili bolj ali manj gola formalnost, v precejšnji meri pa tudi zaradi same zabave. Ugotovljamo, da doživlja sindikalno delo, torej tudi letošnji občni zbori, izrazito kakovostno spremembo. Kakovostna je v tem: občni zbori imajo popolnoma delovni značaj ter so resno in prizadevno organizirani. Najvažnejše je, da obravnavajo aktualno in konkretno problematiko. Medtem ko so nekdanja letna poročila vsebovala v glavnem splošno domačo in tujo politično problematiko ter se le mimogrede ali izjemoma dotikala položaja in vprašanj v lastni organizaciji, opažamo na letošnjih zborih, da vsebujejo poročila in tudi razprava v precejšnji meri probleme gospodarske organizacije ali ustanove. Ta kakovostna sprememba je vsakakor v zvezi z novim ekonomskim sistemom, a tudi z decentralizacijo ter sproščenostjo v samoupravljanju. Med drugim je značilno tudi to, da vodstva delovnih organizacij popolnoma drugače upoštevajo sindikalne organe. Ne štejejo jih več, kot nekoč, samo za stvar »socialne politike«, ampak vidijo v sindikalnih organih močno oporo pri izvajanju ekonomske politike, zlasti pri realizaciji gospodarskega načrta. Poročila na zborih pričajo, da so se sindikalne organizacije prizadevno angažirale zlasti pri reševanju težke problematike v delitvi čistega in osebnega dohodka ter v pripravah na statute delovnih organizacij. V preteklem obdobju so sindikalne organizacije bolj kot kdajkoli pomagale odpravljati nepravilne odnose ter se borile za dobre tovariške odnose v kolektivih, za dober odnos med ob. ljudskim obdorm in podjetjem oz. kolektivom ter sploh pomagale pri oblikovanju socialističnih družbenih odnosov v komuni. Ob kakovostni spremembi sindikalnega dela delavci pazljivo skrbijo tudi za pravilno in dobro izbiro v odbore sindikalnih podjetij. Bolj kot kdajkoli pa so tudi že postali občutljivi za najboljše izbire v organe delavskega samoupravljanja. Ta živa aktivnost v sindikalnem delu se odraža zlasti v gospodarskih organizacijah, neprimerno manj v ustanovah ter javnih in družbenih službah. Toda delitev dohodka po novih načelih bo brez dvoma tudi v ustanovah in družbenih službah pospešila kakovostni napredek v sindikalnem delu.

Sežana: pogled na del sodobno zgrajenega in urejenega novega naselja. Tu je ob novih stanovanjskih hišah in stolpnici urejena tudi glavna ulica, lepa javna razsvetljava, tik ob stolpnici pa tudi dobro in skrbno založena samopostrežna trgovina.

ČEDALJE BOLJ ODRPRA, NUJNA IN SKELEČA SKRIB V SEŽANSKI KOMUNI

Zemlja in leta betežna

Kako rešiti vprašanje: stari ljudje na zemlji — Ali mladi ljudje, ki zapuščajo zemljo, nič več ne čutijo do staršev? — Zakupnina za zemljo je tako malenkostna, da z njo ni mogoče »ne živeti ne upreti« — Preventivni predlog: čim manjša obdavčitev, v kritičnih primerih sploh brez obdavčitve — Kmetijska zadruga sodi, da je mogoče problematiko reševati edino kompleksno, ko bi v skupni obdelavi organizirali določeno proizvodnjo — Jožeta Perhavca predlog: kdor zapusti starše in zemljo, nima več pravice do dedovanja

Pred strupeno burjo, ki neusmiljeno pometa po Sežani, se morava za direktorjem kmetijske zadruge Jernejem Hreščakom vendarle nekam umakniti. K »Mahorčiču« seveda, v točlinico, kjer se dan na dan tare polno Kravčevcev. Ob trpkem teranu se lotiva trpkega problema, ki čedalje huje gloda sežansko komuno: kaj s starimi ljudmi po kraških in brkinskih vaseh, kaj z zemljo? Kasneje se nama pridruži še Jože Perhavec, kmetijski tehnik. Zivljenje, ljudi in zemljo pozna. Pomaga nama. S tridimi izkušnjami iz kraških vasi, kjer je organiziral socialistično proizvodnjo in kmete prepričeval o prednosti kooperacijske proizvodnje. V troje odgrinjamo problem, poglavje za poglavjem.

Na Krasu in v Brkinih so po mnogih vaseh mladi ljudje samo še izjema. Mlada generacija zapuščata zemljo. Odhaja na delo, v poklice, v industrijo. Doma ostajajo starši, oče, mati, oba ali samo še po eden. Na že tako trudna ramena se neizprosno nabirajo leta. Pešajo delovne moči, ki sčasoma ne bodo več zmogle niti za lastna usta. Na občini čedalje hitreje narašča seznam »socialno ogroženih ljudi«. Kako neizprosno je podatek: v komuni je 436 družin s skupno 511 člani, moški nad 55 let, ženske nad 50. Med njimi je mnogo takšnih domov, kjer brli le še en samcat star človek, zgarani oče, zgarana mati.

V tej zvezi samo mimogrede moralni problem: Ali mladi ljudje, ki zapuščajo zemljo, nimajo nobenega občutka za svoje starše? Koliko je sinov in hčera, ki se zanje sploh ne zmenijo, dokler so živi. Kakor brez vesti si umijejo roke: bo že družba poskrbela za stara dva. Ob smrti, ob pogrebu, da, takrat se spet pojavijo in se priglase za dediče. Kdo bi zameril Jožetu Perhavcu, ko postavlja predlog: kdor zapusti starše in zemljo, naj nima več pravice do dedovanja! Mar nima prav?

Jernej Hreščak pripoveduje, kako se lotevajo hudega problema »socialno ogroženih ljudi« po kraških in brkinskih vaseh. Kmetijska zadruga sicer jemlje zemljo v zakup. Toda zakupnina je tako majhna, da se ob njej ne da »ne živeti ne umreti«. To individualno reševanje posameznih primerov ima sicer določen pomen. Je

pa bolj ali manj neučinkovito. Staremu človeku daje premano za življenje, zadruga pa s posameznimi krpicami zemlje pravzaprav ne more ničesar početi. Ne more jih ne arondirati ne obdelovati, ker terjajo preveč delovne sile. Po mnogih vaseh pa je ta zemlja na takšnem terenu, da ni moč do nje ne s traktorjem ne s strojem. O kakem ekonomskem reševanju tu ne more biti govora, ampak zgolj o socialnem, za kar pa bo treba v komuni primerno poskrbeti. Pri tem kaže upoštevati predlog, ki je sicer preventivnega značaja: čim manjša obdavčitev ali pa sploh nobene obdavčitve. V tistih krajih, kjer je blizu socialistični obrat zadruga, je problem nekoliko lažji. Vaščani dajejo zemljo v zakup, sami pa se, čeprav stari med 50 do 60 let, zaposlujejo v socialistični obdelavi.

Najlaže rešljiv bi bil problem, če bi se cela vas, torej vsi stari ljudje, odločili za skupno obdelavo. Gre torej za kompleksno rešitev, ko bi zadruga bila pripravljena v vasi na skupnih površinah organizirati določeno proizvodnjo s primernim ekonomskim učinkom. Prav za to rešitev pa je led najdebelejši in ga zlepa ni mogoče prebiti. Dva, trije, morda celo pet vaščanov je za to, večina je proti ali nezaupljiva. Postavljajo za primer vasico Laže pri Senožečah. Tu bi lahko 15 ljudi zadovoljivo obdelovalo vso zemljo. Na 10 do 15 ha bi gojili semenski krompir, na skoraj enaki

MEHANIČNA TKALNICA V SENOŽEČAH DOBIVA VNANJO PODOBO TOVARNE

Stari petelin žene mlado vižo

Na tovarniškem dimniku ob novi kotlarni se je vedro začel vrteti stari »fabriški petelin«, ki je utihnil pred štiridesetimi leti, ko so 1924 ukinili znamenito senožeško pivovarno

Ob cestnem razcepu Koper-Trst že nekaj let živo teče proizvodnja mehanične tkalnice. V glavnem specializirana proizvodnja gaze. Pridne roke mladih senožeških in okoliških deklet so stale že na milijone kvadratnih metrov te bele lahke mrežaste tkanine. Za bolnišnice in lekarne po vsej Jugoslaviji.

Nekoč, štirideset let nazaj, so Senožeče dobrih sto let (od 1821 do 1924) stregle ljudem z imenitnim pivom; do Trsta in Reke pa do Ljubljane in Dunaja. Privo-varniški rod, ki je nastajal skozi nekaj generacij, je ob hudi okupacijski in kapitalistični gesti ostal praznih rok. Razkropil se je

po svetu: v Trst, onkraj morja, pa v staro Jugoslavijo. Tisti redki, ki so ostali in jim je v srcih nepomirljivo kljuvala pivovarniška bolečina, so v svobodi mlade domovine zagnali hrup in dvignili »pivovarniško pravdo«. O tem še ni bila izrečena zadnja beseda.

Zasukalo se je drugače. S pivovarstva je mlada generacija preskočila v tkalstvo. Brez hrupa in vsiljivosti. Tih, vztrajno in neodoljivo, kakor je neodoljiva kraška trma. Pred nekaj leti ni bilo kaj videti ob cesti: stari hiša, za njo lopa. To je bilo vse. Toda v mladih glavah, ki so stregle skromni bateriji starih tkal-

skih strojev, so nepomirljivo vrtale ideje, načrti. Socializem je prinašal v mlado kri polet. Brez predaha se je gnala in se še žene, da z voljo in požrtvovalnostjo ustvari Senožečam in okolici trden ekonomski in življenjski pogoj.

Ob razcepu avtoceste zdaj ni več praznine, skopecga kraškega sveta. Mlade roke in mlada volja, ki se za dobro stvar poganja do odrekanja, so postavile ob cesti mlado tovarno. V vitkem tankem betonu že stoji glavna tkalna dvorana in ob njej belinlica. Fante, ki iz nič ustvarjajo, delajo dan in noč iz starega, zavrženega železa nove baterije tkalnih stro-

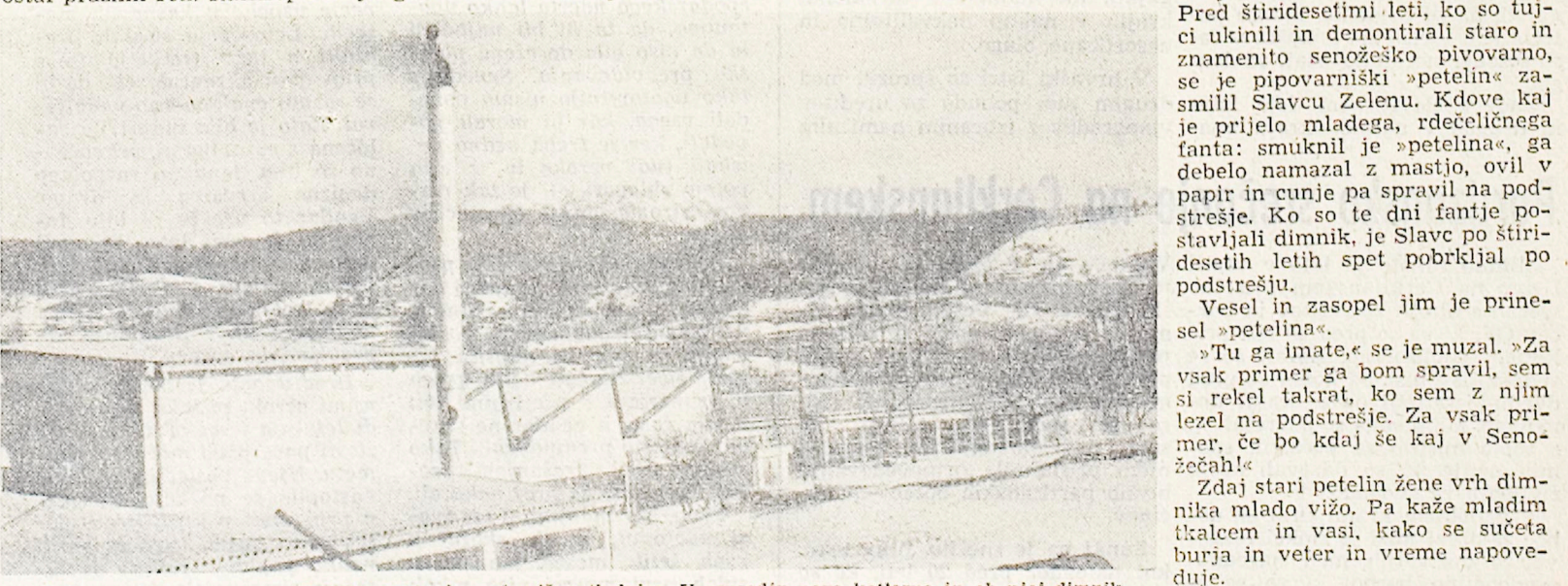
jev. Za glavno tovarniško stavbo pa so pravkar dokončali kotlarno. V najhujšem mrazu in ledu so jo letos dograjevali, ne da bi se kdorkoli zamermil, da se mu je zanohtalo. Nekaj dni je tega, kar so prvič zakurili pod kotli. Ne-popisno veselo je zapuhala in zapiskala para pa pritihnila po ceveh v tovarniške prostore, na delovna mesta, da dekletom ni več treba strči strojem v rokavicah. Ob kotlarni se dviga vitek kovinski dimnik. Vrli fantje so ga sami naredili in postavili. Jekleno so ga zasidrali, da mu burja ne bo mogla do živga. Vrh dimnika pa se veselo in vedro po jugu in burji vrti stari »fabriški petelin«. Pred štiridesetimi leti, ko so tuji ukinili in demontirali staro in znamenito senožeško pivovarno, se je pivovarniški »petelin« zamislil Slavcu Zelenu. Kdove kaj je prišlo mladega, rdečelicega fanta: smuknil je »petelina«, ga debelo namazal z mastjo, ovil v papir in cunjje pa spravil na podstrežje. Ko so te dni fantje postavljali dimnik, je Slavc po štiridesetih letih spet pobrkjal po podstrežju.

Vesil in zasopel jim je prišel »petelina«.

»Tu ga imate,« se je muzal. »Za vsak primer ga bom spravil, sem si rekel takrat, ko sem z njim lezel na podstrežje. Za vsak primer, če bo kdaj še kaj v Senožečah!«

Zdaj stari petelin žene vrh dimnika mlado vižo. Pa kaže mladim tkalcem in vasi, kako se sučeta burja in veter in vreme napoveduje.

Tekst in slike: Franc Gerželj

Senožeče: pogled na novo tovarniško poslopje mehanične tkalnice. V ospredju nova kotlarna in ob njej dimnik z znamenitim stari »fabriškim petelinom«. Desno od kotlarne novo poslopje za tkalnice, prednilnico in belnilnico. V ozadju pa čak Nanos v snegu, pokrit z debelim oblakom kakor s klobukom

TEMELJITE PRIPRAVE V PIRANU ŽE PRED SEZONO

TURIZEM - GOSTINSTVO - TRGOVINE

Priprave za letošnje turistično sezono so začeli v piranski komunici že ob koncu lanske sezone. Turistični in gostinski delavci so imeli do sedaj že tri večja posvetovanja, na katerih so kritično pregledali uspehe, težave in pomanjkljivosti v preteklosti in načrtovali priprave za letošnje sezono. To je vsekakor zelo pomembno, kajti piranska komunika ima zelo ugodne naravne in tudi druge pogoje za razvoj turistično-gostinske dejavnosti. Pri mobilizaciji in vključevanju prebivalstva v to panogo dejavnosti pa so mnogo pripomogle tudi organizacije SZDL. Tudi v bodoče bo to sodelovanje vseh prebivalcev komunike izredno važno.

Lani sta imela turizem in gostinstvo v Piranu kljub slabemu začetku — izredno neugodne vremenske razmere — eno najuspešnejših sezon. Ta razmah je bil v skladu s sprostitvijo večjih denarnih sredstev za razvoj turizma v državnem merilu, tako da so tudi v piranski komunici začeli s smotnejšim programiranjem in investiranjem v gostinstvo turistično izgradnjo.

Se večje načrte imajo za leto. Že pred turistično sezono namestavljajo zgraditi številne objekte, ki bodo znatno dvignili hotelske kapacitete in obogatili gostinske

usluge. O teh investicijah smo že pisali podrobneje ob razpravah in predlogih letošnjega družbenega plana. Število prenočišč pa se ne bo dvignilo samo z novimi hotelskimi kapacitetami, ampak tudi z boljšimi izkoriščanjem počitniških domov in z investiranjem v ureditev tujskih sob pri zasebnikih. Samo primer: že lani so Pirančani dobili 74 milijonov za ureditev sob za tuje, letos bodo verjetno dobili še več.

Piransko gostinstvo naj bi letos realiziralo okrog 870 milijonov dinarjev. Večji del te realizacije je po dosežanih izkušnjah izvoz, tako da predstavlja turizem v piranski komunici najrentabilnejšo vejo izvoza. Zato pa tudi posvečajo tej veji dejavnosti tako pozornost in imajo široke načrte, kako jo bodo še nadalje razvijali in krepili.

Toda gostinstvo je samo ena od več sodobnega turizma in ne gre zanemarjati tudi drugih področij, sicer bi se lahko zgodilo, da bi ostale hotelske kapacitete nezasedene. Prav temu vprašanju so posvetili največ pozornosti na nedavnem posvetovanju aktivna komunistov turističnih in gostinskih delavcev v Piranu.

Ko govorimo namreč o povečanju v letošnjem letu za okrog 1300 ležišč in 1200 restavracijskih

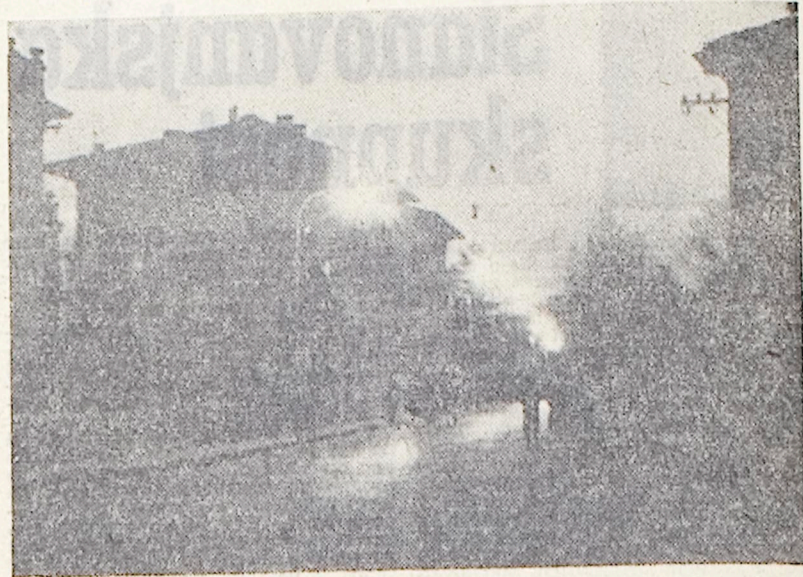
sedežev, je treba v isti sapi razpravljati tudi o številnih drugih vprašanjih. Istočasno bo nastalo namreč vprašanje kadra, ki bo potreben pri vseh teh novih kapacitetah, vprašanje kvalitete gostinskih in hotelskih uslug. V zvezi s turizmom je tudi šport, prevozne usluge po morju, taksi služba na kopnem, ureditev javnih sanitarnih naprav, ureditev parkirnih prostorov in cest, na razpolago morajo biti vodiči, tolmači in podobno. »Postranske dejavnosti turizma so številne ter vplivajo nanj posredno ali neposredno.« je rekel med drugim v svoji razpravi na posvetovanju aktivna komunistov podpredsednik OLO Koper Davorin Ferligoj. In naštel je še predvsem trgovino in njeno usposobljenost, da zadosti željam domačih in tujih potrošnikov, o pomanjkljivi propagandi, o kašiputih in reklamah, ki jih ni, o kulturnih prireditvah v sezoni, brez katerih si ni mogoče zamisliti sodobnega in zadovoljivega turizma. »Vse preveč pozabljamo, da turizem ni samo hrana in postelja,« je rekel tovariš Ferligoj.

Prav posebno poglavje pa predstavlja trgovina. Tu bodo potrebne temeljite spremembe, da bodo trgovine, zlasti v Piranu in Portorožu uspešno preskrbovale zahtevno tržišče pa tudi zadostile turističnemu povpraševanju. Še daleč namreč ni mogoče trditi, da bi bile trgovine kakovostno in količinsko dovolj založene. Prav tako bodo morali trgovci skrbeti za obnovo in za sodobno opremo poslovnih prostorov in lokalov. Vsa sredstva, ki jih potrebujejo, naj bi dobili predvsem iz zvišane marže. Toda pri tem zvišanju je prizadet standard domačega prebivalstva in zato ne bi smelo biti še več povišanj.

V načrtu imajo ureditev specializiranih trgovin na najbolj prometnih točkah Pirana in Portoroža. V ospredju naj bi bile tudi tiste trgovine, ki pritegujejo

turiste. Urnik trgovin naj bi bil prilagojen potrebam turizma. Trgovine naj bi bile odprte do 10. ure zvečer, ob nedeljah naj bi bilo mogoče vse kupiti v dežurnih trgovinah. Prodajali naj bi tudi za tujo valuto.

Prav gotovo je vse prebivalstvo piranske komunike živo zainteresirano za čim uspešnejši nadaljnji razvoj turizma. Tako je naloga predvsem političnih in družbenih organizacij, da ljudi vzgaja v tej smeri udeleževanja. Naloga delovnih kolektivov v gostinstvu, turizmu in trgovini pa je, da si še bolj prizadevajo in da izboljšajo kakovost svojih uslug. Na to se pripravljajo vsi skupaj v tehničnih razpravah in v pripravah na letošnje turistično sezono.

Večerni motiv iz Ilirske Bistrice. Tudi to naše mestece ima obilo možnosti za razvoj turizma, saj slovi vsa okolica po prelepih naravnih krastih za bogatih lovskih za divjad in ribe, skozi mesto pa pelje mednarodna cesta z izredno živahnim prometom posebno v turistični sezoni. Treba bo le sta z izredno živahnim prometom posebno v turistični sezoni. Treba bo le sta z izredno živahnim prometom posebno v turistični sezoni. Treba bo le sta z izredno živahnim prometom posebno v turistični sezoni.

GRE ZA POCENITEV GRADBENIH STORITEV

Neizkoriščenih možnosti še dovolj

Za letošnje predvideno, da se bo v koprskem okraju povečal obseg gradbenih del za 14 odstotkov in to predvsem zaradi gradnje turističnih objektov ter rekonstrukcij pomembnejših cest; produktivnost dela naj bi se povečala za 8 odstotkov in število zaposlenih za okrog tri odstotke.

Razumljivo pa je, da bo moč takšna planska predvidevanja doseči le z izboljšanjem organizacije dela gradbenih podjetij in organiziranim izvajanjem gradbenih del.

Gradbena podjetja imajo največ težav in nepotrebnih stroškov, ki grejo na račun investitorja, ker ni dolgoročnega planiranja gradenj za določene zaključne gradbene komplekse, kar povzroča stalno premikanje gradbišč. Če pa bi bili urbanistični načrti že izdelani, bi lahko gradbena podjetja delj časa gradila na določenem zazidalnem sektorju in

tam postavila primerne hišice za gradbene delavce, ki bi tako vsaj za nekaj let dobili stalno bivališče v neposredni bližini delovnega mesta. Prav bi tudi bilo, če bi bila ekonomika gradenj skozi vse leto enakomerna, kar je v glavnem odvisno od investitorjev, ki lahko vplivajo na ekonomičnost

gradnje s pravočasno pripravo vse tehnične dokumentacije in z zagotovljenimi finančnimi sredstvi.

Na višino gradbenih stroškov vpliva tudi prevelika raznolikost gradbenih projektov, kar zavira vgrajevanje tipiziranih obrtniških elementov in uporabo tipiziranih izdelkov industrije gradbenega materiala.

Za letošnje predvidena izdatnejša investicijska vlaganja v gradbeno operativno, kot so bila lani. Tako je med drugim predvideno, da bo letos v koprskem okraju potrošenih okrog 263 milijonov dinarjev za izpopolnitev mehanizacije, nabavo novih prevoznih sredstev, gradbene opreme in za povečanje zmogljivosti obrtniške dejavnosti v zaključni gradbeni fazi. Ker pa je omenjena vsota investicijskih vlaganj, ki jih bodo gradbena podjetja v glavnem črpala iz lastnih virov, premahnja za kritje vseh potreb, bo potrebno stremeti za boljše izrabo obstoječe mehanizacije. Zato predlaga Svet za gradbeništvo, obrt in komunalno pri Gospodarski zbornici okraja Koper proučitev možnosti združevanja manjših gradbenih podjetij, ki naj bi opravljala v glavnem remontna dela, večja podjetja pa naj bi prevzela gradnjo večjih enot. Tako bi zagotovili boljše kakovost del in njihovo hitrejšo izvajanje. Razen tega priporoča Svet kooperacijo med gradbenimi podjetji, projektiivnimi zavodi in industrijo gradbenega materiala, kar bi v veliki meri vplivalo na pocenitev gradbenih stroškov. Osnovna naloga gradbene operativne in investitorjev pa je dosledno izvajanje predpisov o graditvi investicijskih objektov, ker le tako bo prišlo do stabilizacije investicijske graditve in doslednejšega uveljavljanja pravic do avansov za gradbena dela.

POPRAVEK

V prejšnji številki našega časopisa smo v članku »Prostoritefon-vodovod« pomotoma objavili, da se je podjetje Obrtni obrat Planika v Ilirski Bistrici združilo s SGP Primorje, v resnici pa se je združilo s Splošnim gradbenim podjetjem »Gradnja« v Postojni, kot je pravilno napisano v isti številki Slovenskega Jadrana v članku »Nove možnosti specializacije«.

ŠAHOVSKO POSVETOVANJE KOPRA IN GORICE V SEŽANI

Primorska šahovska zveza

To nedeljo sta se v hotelu »Triglav« v Sežani sesla odbora okrajnih šahovskih zvez Kopra in Nove Gorice. Na skupnem posvetovanju, ki ga je vodil predsednik koprške šahovske zveze dr. Jancz Jeruc, sta se ga udeležila tudi predsednik in tehnični sekretar šahovske zveze Slovenije Edo Turnher in Aco Pasternjak, so šahovski organizatorji v poročilih in v razpravi pretehtali sedanj položaj šahovske organizacije na koprskem in gorškem področju. Ugotovili so, da je v zadnjem obdobju sicer nekoliko manj pomembno organizirano šahovsko življenje, čeprav je po vseh središčih obilo ljubiteljev šaha. Posebno aktivna in prizadevna je zlasti mladina po osemletkah in drugih solah, kjer se razvija pestro in razbiban šahovsko udejstvovanje. Na področju bivšega koprškega in novogoriškega okraja pa je še vedno živih in aktivnih nekaj dobrih šahovskih organizacij, med katerimi prednjačita zlasti društvo v Kopru in društvo v Tolminu, razen njiju pa tudi društva v Sežani, Novi Gorici, Idriji, Skratku, na vsem primorskem področju vlada za lepo šahovsko igro tolikanj živo zanimanje, da ne bo težko v razmeroma kratkem času poživiti sedanja društva, hkrati pa tudi ustanoviti nove šahovske organizacije.

Na posvetovanju, na katerem so v razpravi prispevali dobre pobude predsednik šahovske zveze Slovenije Edo Turnher, predsednik novogoriške šahovske zveze Franc Bizjak in drugi, so izvolili začasn skupni odbor, ki bo pripravil vse potrebno za združitve obeh dosežanih okrajnih šahovskih zvez. Začasn odbor tvorijo: predsednik dr. J. Jeruc, tajnik Fr. Gerželj, blagajnik M. Vozgrič in člani Fr. Bizjak, S. Bernetič, A. Kragelj in B. Zavec. Na posvetovanju so soglasno sprejeli predlog Karla Stepančiča, naj bi se po združitvi enotna šahovska zveza imenovala »Primorska

šahovska zveza«. Združitveni občni zbor bo predvidoma 24. marca v hotelu »Triglav« v Sežani. Po končanem obnem zboru pa bo šahovski dvoboj Koper - Gorica na desetih deskah.

Po zaključku nedeljskega posvetovanja je sežansko šahovsko društvo priredilo »pustni braturnir« z 11 udeleženci, na katerem so osvojili prva tri mesta inž. M. Verk, A. Mišura in Fr. Gerželj. (2)

DELEŽ PRIMORSKEGA OKRAJA V TURIZMU SLOVENIJE JE TREBA NUJNO ŠE POVEČATI

na petdeset odstotkov že letos

V okviru novih meja primorskega okraja je bilo lani zamejnih za dve milijardi 900 milijonov dinarjev tujih valut. S skupnim številom 789.922 nočitvam so bili udeleženi v slovenskem turizmu s 27 odstotki, pri domačih 489.275 z 22 odstotki, s 300.637 tujimi pa celo s 44 odstotki. Še mnogo večji je bil delež pri obiskih naravnih in drugih znamenitosti. Obiskalo jih je 341.546 ljudi, 183.062 domačinov in 158.484 tujcev, kar predstavlja 73 odstotkov. Lanske in letošnje investicije v gostinstvo in turizem znašajo skupno okoli dve milijardi 700 milijonov dinarjev. S tem se dvigne število hotelskih in podobnih postelj v okraju od lanskih 2.841 na 4.071, število vseh gostinskih sedežev pa za okoli

4300. Tako imamo vse pogoje, da povečamo letos našo udeležbo pri tujih nočitvah v Sloveniji na 50 in celo več odstotkov.

Zdaj delujeta v našem okraju sicer še dve turistični zvezi, koprška in gorška, kljub temu je skupno ozemlje tako, da nujno terja najtesnejšo povezavo, ker obala in jamski svet bivšega ozemlja koprškega okraja idealno dopolnjujeta planinski turistični svet gorenjskega Posočja, kjer so dani vsi naravni pogoji tudi za lep razvoj zimskega turizma. V domačem in mednarodnem turizmu imamo goste, ki dajejo prednost bodisi morju bodisi gorskemu svetu, nekateri pa si izberejo tudi kombinacijo obeh. Z zgraditvijo hidrocentrale Trnovno na Soči bo nastalo pri Bovcu

akumulacijsko jezero, ki bo odprlo temu ozemlju povsem nove perspektive za napredek poletnega stacionarnega turizma. Gorski svet Kanina pa kliče po ureditvi zimskošportnega turističnega središča, ki naj bi bilo povezano z žičnico. Ureditev primernih ter sodobnih cestnih zvez med obema središčema odpira velike možnosti za izmenjalni izletni turizem.

To so perspektive in smernice, ki bi nas morale voditi pri nadaljnji skrbi za še večji razvoj turizma v našem novem okraju. Nikakor pa ne bi smeli pri tem pozabiti na mali obmejni promet, katerega del je treba tudi vseliti v turizem, zakaj nekateri ljudje ne prehajajo meje samo zaradi nakupov, marveč tudi zaradi izletov in razvedrila. Na to smo doslej v nekaterih obmejnih delih vse premalo mislili. Tak del obmejnega pasu je na primer Kras. Nujno je potrebno, da odpremo v kraških vaseh primerne socialistične, kjer za to ni pogojev, pa zasebne gostinske obrate, obenem pa poskrbimo tudi za trgovine, ki bodo zadovoljevale želje prehodnikov z one strani meje. To velja še toliko bolj tudi za obmejni pas na Gorškem, zakaj nikakor ne smemo pozabiti, da je prehod z italijanske strani na našo na ozemlju bivšega koprškega okraja večji kot prehod naših ljudi na italijansko stran, medtem ko

je na goriški meji prav nasprotno. Tam je nesorazmerje med prehodi naših in italijanskih lastnikov propustnic za nas močno deficitno. Krivda ni samo v pomanjkanju primernih gostišč — marveč tudi v slabi kvaliteti pi-jaja, hrane in strežbe, da ne omenimo tudi še preveč navitih cen za tako raven.

Perspektive našega turizma nas zato sili, da ne ostanemo na polovici poti. K temu nas priganjajo tudi visoke investicije, ki jih vlagamo v gostinstvo in turizem, deloma pa tudi v ostale s tem povezane panoge, čeprav v te še dosti premalo.

R. R.

NAŠE DOMAČE TURISTIČNO PODROČJE

oskrbujmo z lastnimi pridelki

V hrvaški Istri so pričeli v zadnjem času intenzivno razpravljati o poljedelstvu, vinogradništvu in sadjarstvu, ki ne daje tistega, kar bi moglo in moralo dati. Pri tem so ugotovili, da je zaradi pomanjkanja vasi okoli 10.000 ha poljedelskih površin neobdelanih, od skupnih 90.000 ha v zasebni lasti pa 50.000 ha nezadostno izkoriščenih, medtem ko zajema socialistični sektor le nekaj malega več kakor 10.000 hektarov. V zvezi s tem so na konferenci SZDL za puljski okraj ugotovili, da je okoli 1000 ljudi zaposlenih v raznih industrijah itd. brez nujne potrebe. S takim položajem je treba temeljito obracunati. Istra mora dvigniti svoje poljske, vinogradniške in sadjarske pridelke, tako da ne bodo zadostovali samo za domačo potrošnjo, marveč tudi za turizem. Ne sme se več dogajati, da bi pridelke, katere potrebujejo turistična središča v času sezone, morali dovažati od drugod.

Tudi v slovenskem delu Istre in drugod v našem okraju ima-

mo opravka s podobnimi pojavi in vprašanji. Tudi za potrebe naših mest moramo od drugod privvažati marsikaj tistega, kar bi mogli in morali pridelovati na lastnih tleh. Prav isto velja za naša turistična središča v času sezone. Reorganizacija našega socialističnega kmetijstva nam sicer daje obete za izboljšanje, treba pa je kljub temu upoštevati še prav posebej tisto proizvodnjo, ki na naših tleh nima samo najboljših pogojev za uspevanje, ampak je tudi posebej vezana na turizem. Za turistični trg potrebujemo res kvalitetne pridelke. Posebno velja to še za sadje in grozdje. Od stalno naraščajočem prizadevanju za pritek večjega števila tujih turistov in s tem povečanje deviz se ne sme več dogajati, da nudimo v turističnih krajih v nakup nekvalitetno in nesortirano blago.

V hrvaški Istri so sprožili med drugim tudi pobudo za ureditev vinogradov z izbranim namiznim

grozdem. Za to bi morali poskrbeti prav tako tudi mi. V raznih delih naše države pridelujejo izredno kvalitetno namizno grozdje raznih sort. To bi prav tako mogli pridelovati v naši slovenski Istri, ne da ga moramo privvažati od daleč, kar zvišuje ne samo cene, marveč tudi kalo in riziko. R

NAS GOSPODARSKI KOMENTAR

Start bi bil lahko boljši

Iz prvih podatkov o letošnjem startu za izpolnitev gospodarskega načrta lahko ugotovimo, da ta ni bil najboljši in da niso bila dosežena planska predvidevanja. Seveda s tako ugotovitvijo nismo povedali vsega, kar bi morali povedati, ker je treba vedno poiskati tudi vzroke in iz njih potem sklepati, ali je tak razvoj oziroma stanje opravičljivo ali ne.

Po podatkih industrijska proizvodnja zaostaja za nekaj odstotkov v primerjavi s planom, v zunanjetrgovinskem poslovanju pa smo za letošnji januar sicer dosegli velik uspeh v primerjavi s prejšnjimi leti v tem času, a vendar ne tistega, kar smo predvidevali. Tako stojimo pred vprašanjem vzrokov, kar smo že prej nakazali. Prvo, kar moramo v tej zvezi ugotoviti, je, da skoraj v vseh letih mesec januar in sploh prvi meseci niso nikoli bili najboljši in da smo tako v proizvodnji kot v notranjem

in zunanjem blagovnem prometu dosegali glavne in največje uspehe v kasnejših mesecih. Letos smo skušali prekiniti s tako tradicijo in s prejšnjimi ukrepi doseči, da bi se razvoj enakomerno nadaljeval. Zato je bila industrijska založena s surovinami, pravočasno so bila dana na razpolago devizna sredstva in drugo. Vendar to vse še ni bilo dovolj in je tudi letos pomenil prehod v novo poslovno leto padeč v vseh pogledih. Zato bo potrebno poiskati še druge vzroke in jih v prihodnje odpravljati in spremljati.

Brez dvoma je med nadaljnji vzroki za tako stanje tudi letošnja izredna zima, ki je zlasti povzročila motnje v prometu. Njene posledice pa bodo nastopile še pozneje, in sicer v prvi vrsti v kmetijstvu, posebno v krajih, kjer so sedaj velike poplave. Koliko je letošnja zima vzrok, da uspehi v proizvodnji niso taki, kakor bi morali biti, še ni ugotovljeno,

vendar pa mraz ne more biti glavni razlog za tak padeč izvoz in proizvodnje, kakor ga kažejo številke.

Končno, ko govorimo o padcu oziroma neizpolnitvi proizvodnih nalog, govorimo o enem in to o prvem mesecu in to tako, kakor da bi morali v tem mesecu izpolniti dvanajsti del letne obveznosti. Tako gledanje ne more biti in tudi ni pravilno in utemeljeno, saj so pogoji za delo iz meseca v mesec drugačni in različni, v tem mesecu ugodnejši, v drugem slabši. Zato moramo pričakovati v prihodnje izboljšanje, kolikor bodo odstranjeni vzroki, ki so sedaj povzročili slabši start v novo poslovno leto, kot je bilo predvideno. Pri tem moramo še upoštevati, da se v prihodnjih mesecih ne bomo mogli sklicevati na ista opravila iz morebitno slabše izpolnjevanje planskih nalog, kot smo se lahko v prvem in morebiti tudi drugem mesecu letošnjega leta.

-Zj-

Partizansko srečanje na Cerkljanskem

Minulo soboto je bilo v vasi Lazec na Cerkljanskem pristrčno srečanje bivših aktivistov in borcev OF, ki so se pred 20 leti priključili partizanom. Zbrali so se v prav tisti hiši, od koder so pred dvema desetletji odšli branit domovino. Marsikoga so pogrešali in s topljo mislijo so počastili spomin nanje, ki so darovali svoja življenja za svobodo.

V prijetnem kramljanju od dobro založeni mizi je stekel razgovor o doživljenih med narodnoosvobodilno borbo, ki so se je udeležili kot borci Gubčeve, Serčerjeve, Tomšičeve, Gradnikove,

Vojkove in Prešernove brigade ter XIV. divizije ali pa kot terenski delavci OF. Veselo razpoloženje so podžigali godci in udarna partizanska pesem. Pozno v noč pa so se prepletali nepozabni spomini in nenehno vprašanje: »Ali se še spominjaš, takrat, ko smo...« In mladina je z zanimanjem prisluhnila pripovedovanju bivših partizanskih borcev-domačinov.

Zunaj pa je snežilo, prav tako, kot tisto noč pred 20 leti, ko so vaščani neslišno odšli v partizane.

Polda

Koprski lovci za svoja lovišča

Lansko leto je bilo za vso Jugoslavijo na lovskega področja bolj slabše. Neugodne vremenske razmere so povzročile dokajšen izpad prirastka predvsem nizke divjadi, to je zajcev in perjadi od prepelice, ki so ponekod in tudi pri nas na obalnem področju skoraj povsem izginile, pa prek jerebice do fazanov. Nekaj več je bilo selivk, predvsem kljunačev in rac, ki jih je huda zima na severu Evrope prignala več kot navadno prezimovat v naše kraje.

Ko je bilo že sredi poletja jasno, da je za divjad neugodno leto, in spričo akcije za omejitve stalaža fazanov na obalnem področju, ker tu povzročajo preveč škode kmetijstvu, je koprška lovska zveza pripravila obsežen načrt povečanja stalaža iste divjadi, ki ima na obalnem področju najboljše pogoje za razplog, hkrati pa povzroča najmanj škode kmetijstvu. Lovci so zato sklenili, predvsem povečati stalaž poljskih jerebice in kotorn (skalna jerebica) ter po možnosti nasaditi še kako drugo koristno pernatno divjad.

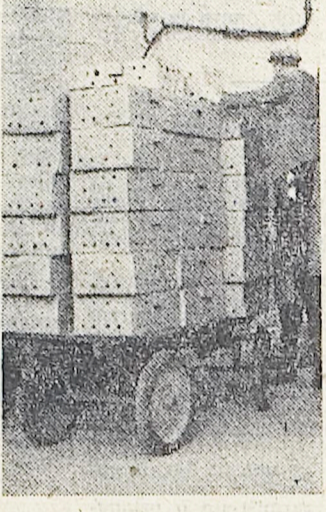
Del tega načrta so zdaj že uresničili. Pred dnevi so vložili v lovišče rižanske lovske družine nekaj parov take imenovane viržinske ali rdeče jerebice, ki ji sicer pravijo tudi kolinka ali dolinka; podobna je našim kotornam, le da je manjša in drugačne barve. To je prvi poskus takšne vrste v prosti naravi pri nas in drugi v Jugoslaviji (dve leti

se s tem ukvarjajo puljski lovci in so že dosegli določene uspehe).

Minuli teden pa so koprski lovci dobili iz Vojvodine pošiljko 600 živih jerebic, ki so jih po parih spustili v svoja lovišča. Tako jih je koprška lovska družina spustila v lovišče 70 parov, rižanska 40 parov, izolska, vremenska in dekanška po 30 parov, kozinska in šmarska po 20 parov itd.

Zive poljske jerebice iz Vojvodine pomenijo v naših loviščih veliko pridobit

vo, da se bodo vse vojvodinske jerebice zdaj pomešale med domače in z njimi formirale nove družine in jate — če ne vse letos, v prihodnjih letih prav gotovo — potem lahko z gotovostjo računamo, da se bo v prihodnjem obdobju stalaž te priljubljene poljske divjadi občutno popravil.

Na železniško postajo v Divači je ekspresni vlak iz Beograda pripeljal v posebnih kartonskih škatlah 600 živih poljskih jerebic iz Vojvodine za lovišča koprških lovskih družin, ki jih je nato s kamionom dostavila v področna lovišča.

tev, saj že deset let ni bilo nobene osvežitve krvi in so se jerebice na našem področju množile samo zaradi izredno ugodnih pogojev in drugih terenskih razmer ter bi zato sčasoma morala nujno nastati degeneracija, kot se je to pokazalo pri zajcih. Če računa-

Ta presneti pustni čas je spet prinerel med nas in kar za nekaj dni vrgel iz ravnotežja zlasti mladino, pa tudi številnih odraslih ni pustil pri miru. Od minule sobote pa do srede je bilo po cestah in ulicah naših krajev vse polno cow boyev, grozljivih gusarjev in indijancev, vitezov in astronautov, pa od ljubkih dam in damic tja do skrbastih Pehter. Svojo kulminacijo je pustno vzdušje doživelo v torek in sredo, ko je bila v izoli osrednja pustna prireditve (pogrešbina) ob številnih satelitskih prireditvah podobne vrste vseh po obalnem področju. Na sliki: detalj iz mozaika živopisanih pustnih mask in prireditev, ki so letos potekale zelo odlično v znamenju tehničnega razvoja našega časa.

Odkrili so 10.000 let staro kulturo

Doslej je bilo med arheologi in zgodovinarji zakoreninjeno prepričanje, da so nastala kulturna mestna središča na zemlji šele pred 5.000 ali največ 7.000 leti, in sicer v Mezopotamiji, sedanjem Iraku. Najstarejša znana kultura je bila sumerska, iz katere izhajajo tudi najstarejši ep »Gilgameš«. Prisojajo mu nastanek pred skoraj 7.000 leti, čeprav je bil napisan s klinopisom na opečne ploščice šele nekaj nad 3000 let pozneje.

Lani pa so odkrili arheologi v turški Anatoliji ostanke mesta, ki segajo v deveto tisočletje nazaj. Odkopavanja še niso končana in bodo trajala morda še nekaj let, ker gre za obsežno mesto. Vendar so že doslej mogli ugotoviti, da je

KRIMINAL V LONDONU

Pred kratkim je objavila londonska policija statistične podatke, ki govorijo o tem, da je bilo lani v glavnem mestu Velike Britanije 200.000 zločinov prestopkov. Glede na leto 1961 se je ta številka povečala za 6 odstotkov. To je največji porast kriminala v Londonu, ki so ga doslej zabeležili.

Gospodar, lovski čuvaj in starišina lovske družine Izola so pred dnevi spustili v družinsko lovišče 30 parov živih poljskih jerebic iz Vojvodine, ki jih je preskrbelo koprška lovska zveza. Ta je jerebice plačala fco. Novi Sad po 5000 dinarjev par. Vse lovske družine koprške zveze imajo na razpolago potrebna sredstva za nabavo žive divjadi za osvežitve krvi in izvajajo repopulacijo svojih lovišč v skladu z načrtom lovske zveze o sanaciji in bonitiranju celotnega področja ter prehodu z manj koristnih na ustrežnejše vrste divjadi. Odtod tudi ukrep za znižanje stalaža fazanov in povečanje predvsem stalaža jerebice.

bilo to kulturno središče grajeno po povsem urejenih urbanističnih načrtih, da je imelo celo obsežna skladišča živil in več svečišč. Posebno presenečenje so bile še kar dobro ohranjene freske po zidovih in razni kipi.

Odkritje je vzbudilo veliko presenečenje in povzročilo, da bo treba prič-

tek mestne kulture pomakniti za nekaj tisoč let nazaj. Kako se je mesto imenovalo, kakšno ljudstvo ga je zgradilo in v njem živele in kdo ga je in kdaj ga je uničil, arheologi še niso mogli ugotoviti. Verjetno je, da bodo nadaljnja odkopavanja in raziskavanja odločila tudi na nekatera teh vprašanj.

Skrivnostna jajca

jajca so bila sveža in jim ni bil priložen astronomski račun. O tem nenavadnem in človekoljubnem dogodku poroča turinska La Stampa.

VITEŠKI TURNIR XX. STOLETJA

Minuli teden so v ZDA objavili podatke o prometnih nesrečah v lanskem letu. 96.500 ljudi je bilo pri tem mrtvih, več kot pet milijonov ljudi je bilo ranjenih, gmotno škoda pa cenijo na 10 milijard dolarjev. Pri tem je vrčunata tudi izguba delovnih dni, stroški za zdravljenje in popravilo gmotne škode.

ŠIROKI ASORTIMAN BREZ CARINE

Konservativni poslanec britanskega parlamenta W. Proodfoot je predlagal Spodnjemu domu, naj ukine carino za naslednje predmete: steklene oči, harfe, harmonije, straniščne školjke, parne lokomotive, zračne ladje in balone.

RAZOROŽITVENI PROGRAM

Andorra je ena izmed najmanjših držav na svetu. Meri le nekaj hektarov. Njena vlada je pred kratkim sprejela program za razorožitev svojih oboroženih sil. Namesto dosedajšnjih šestnajstih armad bo imela skupaj z oficirji le deset pripadnikov oboroženih sil. Ostalih šest veteranov nameravajo upokojiti.

GOST PA GOST

Tudi tale štorija je iz dežele velikih čudežev in happy enda. Poslušajte, 14 let, 7 mesecev in 15 dni je živel v hiši Mjka Quinna v Yorkstawnu Robert Paulett. Pauletta je pred časom ujela sredi poti nevihta in je šel vedrit v prvo hišo, na katero je naletel. Prišel je h Quinnu. Kdo ve koliko časa bi se ostal pri Quinnu, ko bi se ga gospodar naposled ne naveličal, poklical policijo in ga vrgel čez prag.

MAJHNA RIBA UBILA VELIKEGA RIBIČA

Majhen morski list je umoril 40-letnega Maria Spadaforia s Sicilije. Spadafori je ujel ribico v mrežo in ker je preveč živahno poskakovala, jo je prinesel k ustom, da bi jo ugriznil v srce. V tem hipu se mu je riba izmuznila iz rok in mu skočila v goltanec. Ribič je skakal, vtilkal v usta prste — zaman. Zadušil se je, ko so ga z rešilnim avtomobilom peljali v bolnišnico. Takoj so ga operirali. V njegovem želodcu so kirurški našli ribo. Bila je živa.

Kje je kaj te dni

KINO

KOPER: 1. 2. in 3. marca ameriški barvni CS film »NA PUSKINEM MERILCU«, 4. in 5. marca egipčanski film »NEPOZNANA ŽENA«, 6. marca ameriški barvni CS film »TRAPEZ«, 7. marca jugoslovanski film »ZGODNJA JESEN«.

IZOLA: 1. marca italijanski film »ZLOČINEC«, 2. in 3. marca angleški barvni CS film »OBOŽENI STE, OSCAR WILDE«, 4. in 5. marca jugoslovanski film »ZGODNJA JESEN«, 6. in 7. marca egipčanski film »NEPOZNANA ŽENA«.

PIRAN: 1. in 2. marca ameriški film »SINDEBADOV POTOVANJE«, 3. marca italijanski film »SIN RDEČEGA GUSARJA«, 4. in 5. marca japonski film »LUKA ZADOVOLJSTVA«, 6. marca španski film »POTEPUH«, 7. marca češki film »ALIBI NI ZADOŠTEN«.

PORTOROŽ: 1. in 2. marca italijanski film »SIN RDEČEGA GUSARJA«, 3. marca madžarski film »DRAGA ANA«, 4. in 5. marca češki film »ALIBI NI ZADOŠTEN«, 6. marca japonski film »LUKA ZADOVOLJSTVA«, 7. marca španski film »POTEPUH«.

SECOVLJE: 2. marca madžarski film »DRAGA ANA«, 3. marca jugoslovanski film »NAŠ AVTO«, 4. in 5. marca italijanski film »RIM-LUKA ZADOVOLJSTVA«, 6. marca italijansko-francoski film »RDEČE USTNICE«, 3. marca italijanski film »ZLOČINEC«, 6. marca angleški barvni CS film »OBOŽENI STE, OSCAR WILDE«.

SKOPJE: 2. marca italijanski film »ZLOČINEC«, 3. marca jugoslovanski film »ZGODNJA JESEN«, 5. marca angleški barvni CS film »OBOŽENI STE, OSCAR WILDE«, 7. marca ameriški barvni CS film »TRAPEZ«.

SEZANA: 1. marca francoski film »TI SI MOJE ŽIVLJENJE«, 2. in 3. marca italijanski CS film »MI Gremo v SAN REMO«, 5. in 6. marca italijanski CS film »VELIKA VOJNA«, 7. marca jugoslovanski film »NA SVOJI ZEMLJI«.

POSTOJNA: 1. marca francoski film »FRANCOZINJA IN LJUBEZEN«, 2. in 3. marca ameriški film »NAJLJUBŠI UCENEK«, 5. in 6. marca italijanski film »SKANDAL ZA KULISAMI«, 7. marca jugoslovanski film »DVA«.

PIVKA: 2. in 3. marca italijanski barvni CS film »ORIENTALKE«, 5. marca sovjetski film »BALADA O VOJAKU«.

PRESTRANEK: 3. marca sovjetski film »BALADA O VOJAKU«.

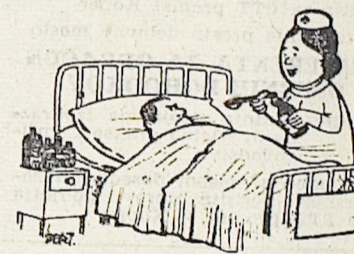
RADIO

NEDELJA, 3. marca 1963
8.40 Domače viže za prijetno razpoloženje — 9.00 Naša reportaža: »Razgovor za okroglo mizo« — 9.15 Poje zbor »Svobode« iz Postojne — 9.30 Zabavni zvoki — 13.30 Sosečni kraji in ljudi — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Poročila — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.15 Nedeljsko popoldne domačih pesmi in melodij.

PONEDELJEK, 4. marca 1963
7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 13.40 Iz opernega sveta — 14.30 Zabavni mozaik — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Slovenske narodne.

TOREK, 5. marca 1963
7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 13.40 V ritmu z orkestri in ansambli — 14.00 Paleta zabavnih popevk — 14.30 Sola in življenje — 14.40 Pojeta otroški zbor iz Ajdovščinne in mladinski zbor iz Vipave in pojo Jan Langosz, Marko Novosel, Ansambel Kramer, Helen Shapiro in Larre Elgart — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Pojeta akademski in ljubljanski orkestr.

SREDA, 6. marca 1963
7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 14.00 Mala prodajalna plošč — 14.00 S pesmijo po domovini — 14.30 Za odh in razvedrilo igrajo in pojo Jan Langosz, Marko Novosel, Ansambel Kramer, Helen Shapiro in Larre Elgart — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Pojeta akademski in ljubljanski orkestr.

— Boste videli, da vam bo to vseč: povzročajo prav takšen učinek, kot ga ima zganje...

Lev Šemin:

28

Strogo zaupno

VOHUNSKA ZGODBA IZ II. SVETOVNE VOJNE

»Berite,« je dejal Petronescu, »preberite, boste videli, kaj se je izcimilo iz vaše moštrovine.«

Petronescu je s težavo prebral:

»Iz Ankare. Reichsführerju SS.

Na procesu je prišlo danes do škandala. Bil je za vse nepričakovan. Sulejman se je obrnil k predsedniku in mu dejal, da preključuje vse poprejšnje izjave, čes da ni nikdar poznal Pavlova ali Kornilova in da ju tudi Abdurahman ni poznal. Dejaj je, da nimata nikakršne zveze z atentatom na von Pappena. Sulejman je nadalje izjavil, da je dal vse poprejšnje izjave pod policijskim pritiskom, ker so ga mučili in od njega zahtevali, da oblaži Ruse.

Sulejmanova izjava je izzvala na procesu senzacijo. V dvorani je bilo slišati: Sramota! Sramota! Tožilce Kemal Bora je bil tako zbehan in tako prepaden, da se je pred publiko razjokal. Predsednik je naglo prekinil obravnavo.

Napravili smo vse, da bi Abdurahman ne sledil Sulejmanovemu zgledu. Išemo možnosti, da bi vplivali tudi na Sulejmana, da bi preključil, kar je bil preključil in vztrajal pri prejšnjih izjavah, čeravno je zelo malo upanja. Pavlov in Kornilov se obnašata tako, kakor sta se obnašala doslej. Zastavili bomo vse sile, da bi ublažili poročila o procesu v turškem tisku.

Naslednjega dne so Petronesa spet poklicali k Himmlerju in Kaltenbrunnerju. Odkrito sta mu povedala, da lahko reši svojo kožo samo na en način — v Rusiji mora rešiti sila važno nalogo. Edino v tem primeru mu bodo lahko spet zaupali. Petronescu je šlo za glavo.

Ob zori se je gospod Petronescu s posebnim letalom odpeljal v okolico Smolenska.

Nova naloga

Gospod Petronescu je na smolenskem letališču skočil iz transportnega letala »Junkers-52«. Jutro je bilo jasno in sveže in je vtilo gospodu Petronescu bledost in zaupanje v samega sebe. Sedel je v avtomobil, ki ga je že čakal in se odpeljal v »kombinat« na obisk h gospodu Kraschkeju, tovarišu svoje mladosti in prič svojih prvih uspehov.

Ze dolgo let se nista videla, vendar je bilo srečanje starih prijateljev več kot zadržano.

Pri kosilu je pogostil Herr Kraschke svojega gosta z rusko vodko, ruskimi cigaretami in tako je tudi razgovor kmalu zavil na ruske zadeve.

Petronescu mu je pokazal akt, v katerem je pisalo, naj mu da gospod Kraschke na razpolago pet izkušnenih agentov in naj ga skupaj z njimi prepelje v sovjetsko zaledje.

»Nimam namena, da bi se tukaj zadrževal dolgo časa,« je rekel Petronescu. »Osebo bi si rad izbral ljudi in pripravil nekatere dokumente.«

»S svojimi ljudmi sem vam na razpolago,« je rekel Kraschke še kar precej prijazno. Veselilo ga je, da misli ta neprijetni gost že tako kmalu odnesti pete. »Kdaj boste začeli z izbiranjem?«

»Danes,« je odvrnil Petronescu.

Kraschke je imel več kot dovolj razlogov, da je videl v prihodu Petronesea izraz nekakšnega nezaupanja s strani poveljstva. To nezaupanje je bržčas povzročil neuspešen začetek zadeve z Leontjevom in pa pogostna odkrivanja Kraschkejevih agentov.

In res, zadnje leto se je vrstila smola za smolo. Odkrili so enega izmed najboljših Kraschkejevih agentov, Filipa Borzova, ki je mnogokrat odhajal v sovjetsko zaledje in se je vselej vračal z dragocenimi obvestili. Po treh mesecih »studija« v Kraschkejevi »univerzi« so ga s padalom spustili v sovjetsko zaledje. Za sopotnico so mu dali malo dekle Vando. Predstavljal sta potujoče muzikante, očeta in hčer. Filip je igral harmoniko, Vanda pa violino. V harmoniki je bil radijski oddajnik. Filip je igral na tistih cestah, ki so vodile proti fronti, ponóci pa je predajal Nemcem podatke o prihajajočih rezervah, sporočal je orientire za bombardiranje in se trudil, da bi našel v obrambi silbka mesta.

Postarni harmonikar in njegova čedna hči nista v nikomer zbužala suma.

Lepega dne pa se je znašel med poslušalci poročnik, ki je bil tudi sam dober harmonikar. Zdelo se mu je, da z instrumentom nekaj ni v redu. Mislil je, da je meh zanič in se je ponudil Filipu, da

mu popravi harmoniko. Filip je igral naprej in se ni zmenil za poročnika, oficirju se je vedno bolj dozdevalo, da mora v harmoniki nekaj biti. Meni nič tebi nič je izrgal Filipu instrument, mu preparal meh in potegnil iz njega radijski oddajnik. Vanda je pobrala sila in kopita, ker je bila pozornost vseh obrnjena na Filipa.

Kraschke je bil potr: izgubil je dragocenega agenta, razen tega pa so tudi odkrili trik s harmoniko.

K sebi je poklical načelnika tehnične delavnice »kombinata« in mu dejal:

»Premalo upoštevate psihologijo ruskega naroda. Naši agenti grede po zlu. Vi nimate pojma, kaj je to slovanska duša...« Kraschke se je samozadovoljno nasmehnil. »Rusi so, dragec moj, kakor vsi Slovani, zelo sočutni ljudje. Mi moramo tole izrabiti... Odslej bomo pošiljali na rusko stran invalide. Da, invalide. Človek z odrezano nogo, vojni invalid, da bi ga zlomek, to je nekaj! Skratka: treba bo razmisliti o tem, kako bi bilo mogoče oddajnik skriti v leseno protezo. Če se začnjenja proteza že pri riti...«

»Zato pa so potrebni ljudje, ki imajo nogo že pri bedru amputirane, to pa se redkokdaj zgodi,« je dejal tehnik naivno.

»Vi ste mi čudak!« mu je segel v besedo Kraschke. »Mar ni tem Rusom vseeno, kje jim bomo rezali nogo? V sosednje bolnice pošljite zaupne brzojavke. Proteza — to je ideja! Zdaj pa na delo!«

Tako so Nemci uvedli proteze. Tudi to je bilo bob ob steno. Tudi invalide so odkrili. Delovni pogoji so postajali vedno težji. Tik pred prihodom Petronesea se je primerila imenitna polomija. Prav do enega izmed odsekov sovjetske frontne črte je vodil ocep železniške proge, ki bi ga bilo treba vreči iz prometa. To bi bilo najlaže doseči tako, da bi iz zraka bombardirali nek most. Vsi bombni napadi so bili brez haska. Naposled je Berlin poveril to nalogo Kraschkeju.

Kraschke je mobiliziral svojo najboljšo agenturo. Spustili so jo na sovjetsko stran. Agenti so nosili s seboj precejšnjo množino razstreliva. Agenti so bili oblečeni v železničarske uniforme in so prišli tjakaj kot predstavniki komisariata za promet, da bi preverili tehnično stanje mostu. S seboj so nosili precejšnjo množino razstreliva.

Šef prometa tamkajšnjega odseka je bil odsojen in ga je zamenjal mlad in neizkušen človek. Članom komisije je najprej predlagal, naj bi malce prizgiznil. Za mizo je cden izmed gostov spustil v njegov kozarec tableto za uspavanje. To je opazila desefletna deklica, hči železniškega mojstra, ki je bila bolna in je ležala v sobi na peči.